

Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee San bínfa Wo'eencii légís Këyítfiida

Wii wëri en Hewhewii winéwí'wii San bínfa. Ya bín iñaa Yéesu tum ga ëldúnafa, iñcaa ya jégíree buwaafa, na ga loo kikaankaa na kimílískaagari. Yéesu daanee buwaa kijégí' ee ya yëréméeríi wo'eenci; ya yaa wëkí' d'úukoolí'caa, ya yaa kaal rabcaa ga buwaa, ya tumeera ban enaama ciliis cidóoyí'-waa'.

Këyítfi San bínfa manndii siiy na faa Mëccëe, faa Marka na faa Lúkkaa bín ga loo Yéesufa. Laakin iñcaa San hançi yëri béestí'ca, ennda fodii sëgílookfaa enee ga Kanaada (2: 1-12), saawalaa Yéesu na betifaa dëkee Samariífa (4: 1-12), lafañaa Yéesu wëkíree dëk Betsaydaafa (5: 1-18), yaalaa Yéesu wëkíree límu na kibúumfa (9: 1-41). Baa fu malak këyítfi San na ciinoociinaa, fa béestí'tii yewin ga loo kipeskaa Yéesu ga ëldúnafa, fa wëñ kiwo' ga loo iñaa Yéesu jégírohfa.

Ga dalaarii këyítfi, San wo' buwaa baa en Yéesufa. Ya wo' an Yéesu yëri en Wo'eenaa Kooh wo'ee, wa ennda bo', wa hayya ëldúnafa. Yéesu tummba enaama cidóoyí'-waa', en danaa buwii gëm an ya yëri en buuraa Kooh tanukee kumëeñí' ya wo'ee an yëri yah buwii kimúsalda.

Ga jamaanaa Yéesu, buwaa hégískohee hen: bii gëmma gari ndaga lak wóorinfa an ya yëri en Kowukii Kooh, bínoo sagussari ee fa wo'ee an ya bo'-Seytaani, ya basi Kooh hen ee ya jom ki'apu.

Sanj wo' an «Kíntaancii en ga Këyítfii fiida nak, ca bídu ga doonaa dú gëm an Yéesu yëri en Kiristaanii, Kowukii Kooh; ee dú gëm garinaa, dú hay kilaak kipes ga teekci.» Sanj 20: 31

Këyítfii Sanj bínda tíidoh anee:

- 1 - Yéesu yëri en lee'laatii ëldúna (1: 1-18)
- 2 - Jangataa Sanj-Bëtís (1: 19-34)
- 3 - Tëelíbéecaa Yéesu def kilaakda (1: 35-51)
- 4 - Iñcaa Yéesu tum paafin buwaada (2: 1-12: 50)
- 5 - Bescaa méeñjoh ga kipeskaa Yéesuda (12: 1-19: 42)
- 6 - Yéesu mílissa ga kikaan (20: 1-10)
- 7 - Yéesu feeñukka tëelíbéecaagari (20: 11-21: 25)

Yéesu yëri en lee'laatii ëldúna

¹ Ga dalaaraa ëldúna, Wo'eena eneera; ee baa en Wo'eenaada enee na Kooh ee ya en Kooh.

² Ya enee na Kooh ga dalaaraa.

³ Iñaa Kooh tum tóoh, kooroh gari. Laakkii iñaa en ee koorohhii gari.

⁴ Kipes meyoh gari ee kipeskaa kërí enee lee'laatii buwii.

⁵ Lee'laataa melicin ga duuy ñúusii, ee ñúusii te''iwa.

⁶ Laakka baa Kooh wos, ya teeksee Sanj.

⁷ Ya hayya fodii seedi, kiwo' iñaa ya ínoh ga lee'laataada, en dānaa ya tah béeb kigēm.

⁸ Baa yaama enndii yēri en lee'laatii wayee ya jomee kiseedi' lee'laatii.

⁹ Lee'laataama wēri en lee'laatii wikayohwii, wa hay ēldúna kiléeri' baa en béeb.

¹⁰ Baa en Wo'eeniida enee ga ēldúna; ee Kooh hēwí'ta ēldúna koorohha gari; wayee bu-ēldúna ínohsohhiiri.

¹¹ Ya hayin ga buunci, wayee ba tookkiiri.

¹² Wayee buwii tookkida, bii gēm ga teeki-igarida, ya oninba ki'en bitowu Kooh.

¹³ Ba enin bitowu Kooh, enndii fodii baa límuk ga bo', wayee Kooh yēri onba kipeskaa ki'askaama.

¹⁴ Wo'eenaa ennda bo', ya hayya dēkka naruu, líiffa na ndam na kayoh. Du hotin ndamiigari, ee ndamaama wēri en ndamaa, ya, Kowu kíinoo ga Paamudii, ya bewoh ga paamcida.

¹⁵ Sanj seedi''ari, yéegalohha iñii yii didóolí'an:

- Yēri mi wo'eerúu ga waa mi wo' an: «ga fenoоро laakin baa en na kihay ee yēri wēñjoo kilaak solu, ndaga balaa minaa, lak ya enin.»

¹⁶ Béebpúu dú laasin ga yērmaandiigari leehooda, dú bii barkeeluk ga rek.

¹⁷ Iñcii Kooh nakoh kitumda, koorohca ga Móyíis, wayee yērmaandii na kayohfiigari, Yéesu Kiristaa haydohca.

¹⁸ Ken mosoo kihot Kooh, wayee Kowukii Kooh laak don ee en Kooh, ee en ga yahaa Paamudiida, tewwinduuri.

Jangataa Sanj-Bētís

19 Yaawúu'caa ga Yéerúsaleemda wosussa bisarahoh na biLéwít kimeekis Saᅇ-Bétís an:

- Fu yèrí en ba?

Iñii yii yèrí Saᅇ seedi'.

20 Ya wo''a faᅇ ee ᅇaakkii dara ga, ya wo''a ga fikíi béeb an:

- Mi enndii Kiristaanii .

21 Ba meekissari an:

- Kon fu yèrí en ba? Fu yèrí en Ili, seldíga-Koohaane?

Saᅇ taassaba an:

- Ó'óo, mi enndiiri.

Ba meekissari an:

- Fu yèrí en seldíga-Koohii jom kihayᅇane*?

Saᅇ taassaba an:

- Ó'óo.

22 Waa ennda ᅇa, ba wo''ari an:

- Kon wo'aarii bii fu endá, ndaga buwaa wossíᅇa, dí jomin kilaak iᅇaa dí wo'anba. Fu wo' ya ga haffu?

23 Saᅇ taassaba an:

- Mi yèrí en koonakii bii en na kiwo' didóol' ga ᅇuuy egi'-dúndagii an:

Yólóhdat waasii Ha'mudii yah kikoorohᅇa!

Iᅇaama yèrí Ísayii, seldíga-Koohaa wo'ee.

24 Laakeera biFèrisiyeen ga buwaa wossee ga Saᅇᅇa*.

25 Ba meekissari an:

- Waa fu enndii Kiristaanii, fu enndii Ili, fu enndii seldíga-Koohii jom kihayᅇa, kon iᅇii tah ya fu bétísi'i buwii?

☆ 1:21 1: 21 Malkat Dèteronom 18: 15,18. * 1:24 1: 24 Laakin læegísohcaa wo' an: «Buwaa wossee ga Saᅇᅇa ensee biFèrisiyeen.»

²⁶ Sanj taassaba an:

- Mi, mi bētísi'úu ga músú, wayee laakin baa en ga dūyucúu, yaa dū ínohoo.

²⁷ Ya hay ga fenoоро ee joo binndoo sah kipékís liiwaa ñafaraagari.

²⁸ Iñii laak yii hewee ga dēk-kawaa Bétaníi hanoh húlúwaa Yúrdenj gaa, ga dekataa Sanj bētísi'ohee buwaada.

Yéesu yèrí en Kubaalkii Kooh

²⁹ Ga kooh-wiisfaa, Sanj hotta Yéesu yaa hay gari, ya wo''a buwaa an:

- Kubaalkii Kooh jee, yii hay kinís baakaa'cii buwii ga èldúnada.

³⁰ Yèrí en baa mi wo'eeda. Mi wo'ee gari an: «Ga fenoоро, laakin baa en na kihay ee yèrí wēñjoo kilaak solu, ndaga balaa minaa, lak ya enin.

³¹ Mi ga kihaffoo, mi ínohéeríi baa enndida, wayee mi hayin èldúna kibētísi' ga músú doonaa ya ínohuk ga bu-Isarayeel .»

³² Ga iñaama, Sanj seedi''a an:

- Mi hotin Helaa yisela'í'yaa yoosukohha asamaan en fan ho', yamma ga dfookci.

³³ Mi ínohéeríi baa enndida, wayee Kooh yaa wosoo kibētísi' ga músúda, yèrí wo'eeroo an: «Fu hay kihot Helaa yisela'í'yaa yoosukoh asamaan yam ga dfook bo'. Baa yaama yèrí yah kibētísi' ga Helaa yisela'í'yaa.»

³⁴ Sanj tíkka ga an:

- Iñaama mi hotinndi, ee mi seedi' an bii yii yèrí en Kowukii Kooh.

Tēelíbēecaa Yéesu deḅ kilaakda

35 Ga kooh-wíisfaa, Saŋ enissa daama, ya na tēelíbée banak ga baagari.

36 Daa ya hotee Yéesu yaa paaf, ya malakkari bi maañja, ya wo''a an:

- Malkat, yii en Kubaalkii Koohda, yeema!

37 Tēelíbéecaa Saŋ banakbaa kelohussa wo'eenaama, ba taabukka Yéesu.

38 Yéesu heelukka, ya hotta an ba baa taabukki, ya meekisaba an:

- Dú heel ya?

Ba wo''ari an:

- Rabí, fu dēk gada?

«Rabí» wērí en «Jégírohii».

39 Yéesu taassaba an:

- Hayat, dū hot.

Waa ennda da, ba ka'ta, ba hotta daa ya dēkda. Enee ga bak wahtu kilaagis na noh-soos. Ba ennda nari iñaa tes ga besaa bēriida†.

40 Yíinoo ga buwaa banakbaa kelohsee wo'eena Saŋ, taabukussa Yéesuda, enee Andari, kēmēenki Simoŋ-Pee'.

41 Andari deɓpa kika' ga Simoŋ, yaakci sahsah, wo''ari an:

- Dí hotin Mesíinii‡.

«Mesíi» wērí en «Músalkaataa Kooh falda»: Kiristaanii .

42 Waa ennda da, ya bayya Simoŋ ga Yéesu. Yéesu malakka Simoŋ bi maañja, wo''ari an:

† 1:39 1: 39 Ga wo'eena yaawú'caa, wahtaama wo'si wahtaa wudaanakaahwaa. Besaagaɓa dali na noh-soos, lak nohaa waa aas bi ga daa wahtaama haysan, ennda wahtucaa hēgisohu kom cidaanakaah na kanak (12). ‡ 1:41 1: 41 Mesíinii Wo'een ga ki'Ebēree, wērí en Kiristaanii ga kiGerek.

- Fu en Simon, kowu Sanj. Fu teeksan Kefaas§.
«Kefaas» ga ki'Arameyee wëri en «Pee'-atoh».

Yéesu bayya Filiip na Natanayeel

⁴³ Ga kooh-wiisfaa, Yéesu bewukka kiyah gohaa Gëllílee, ya hotta Filiip, ya wo''ari an:

- Taabukaaroo!

⁴⁴ (Filiip kúlkohee Betsaydaa, dëkaa Andari na Pee' dëkohda.)

⁴⁵ Lëehí'ta, Filiip ka'ta ga Natanayeel, wo''ari an:

- Dí hotin baa wo'see ga Këyítfaa Waasaa Móyíisda, yaa sëldíiga-Koohcaa yéegaloheeda. Yéesu yëri, kowu Yoseef, ga teeraa Nasareet.

⁴⁶ Natanayeel wo''ari an:

- Nasareete? Enaama yijófi' mínin daama kimeyohe?

Filiip wo''ari an:

- Haya, fu hot.

⁴⁷ Yéesu hotta Natanayeel yaa hay gari, ya dalla kiwo' gari an:

- Kowu Isarayeel kayoh-kayohda yeema! Ya laakoo caahan.

⁴⁸ Natanayeel meekissari an:

- Fu ínohohhoo gada?

Yéesu taassari an:

- Balaa Filiip bayyaanaa, mi hotee garaa lak fu yaa ga bosaa eena.

⁴⁹ Natanayeel wo''a Yéesu an:

- Jëgírohii, fu yëri en Kowukii Kooh, fu yëri en buurii fu-Isarayeel.

⁵⁰ Yéesu loffari an:

§ 1:42 1: 42 Kefaas Wo'een ga ki'Arameyee, wëri en Pee'.

- Dii mi wo''aa an mi hotee garaa ga bosaa eenaada tahhaa kigeme? Fu hay kihot enaama ciliis caa weñ kiyak!

⁵¹ Lëehi'ta Yéesu tíkka ga an:

- Kayoh-kayohda mi wo''úuka. Dú hay kihot asamaanii lëgísuk, malaakacaa Kooh lapi d'ook asamaan ee ba yoosuki kakay ga Kowukii bii*.

2

Sëgílookfaa enee ga Kanaada

¹ Bes kanak tíkka ga hewhewcaama, sëgílook laakka ga teeraa Kanaa, ga gohaa Gëlílee. Eew Yéesu enee daama.

² Yéesu ban nakseera sëgílookfaa, ya na tëelíbéecaagari.

³ Ga duuy hewaa, biiña leehha, eeci wo''ari an:

- Ba laakissii biiñ!

⁴ Yéesu taassari an:

- Ya'bu, mi naraa ga ya, ee wahtiigoo le''ii duum?

⁵ Eew Yéesu wo''a sùrgacaa ga kaanfaada an:

- Iña ya wo''úunaa, tumatti!

⁶ Laakeera daama tataa-atoh tiyitniinoo tiyaak, taa yaawúu'caa tumee músú ga, kiséti'sirukoh* ga fikii Kooh. Ee kaa en béeb míneera kitum iña le' líita' citéemée' ga músú.

⁷ Yéesu wo''a sùrgacaa an:

- Ne'at músú ga tataatii bi ta líif!

* **1:51** 1: 51 Yakoop hotee iñaama ga heey. Sënees 28: 12-13.

* **2:6** 2: 6 «Kiséti'sirukoh ga fikii Kooh» waa' kiwo': bu-Isarayeel tíssee kotcaa na yahcaagaba hen balaa ba ñam wala ba lëehi' kiñamaa. Malkaa Mëccëe 15: 2

Ba ne''ata bi ta liiffa muut.

⁸ Waa ennda da, Yeesu wo''aba an:

- Diimada, hafat d'ú bayi' baa tuukuk s'égílookfiida.

Ba bayi'tari ga.

⁹ Baa tuukuk s'égílookfaada yoooha músúmaa súpítu biiñda. Ya ínohéeríi daa biiñaa meyoħda, wayee s'úrgacaa hafee músúmaada ínoħseera íñaa laakda. Baa tuukuk s'égílookfaada bayya ha'-s'égílookfaa,

¹⁰ wo''ari an:

- Buwii dewi kihafoh biiñii wineb'laawii, binaa buwaa an bi faancaa tamohaa, ba m'eeñdoh kihafoh waa tesohin kineb'da. Fu nak, fu daakin biiñii w'ñ kineb'da bi ga wahtii wii.

¹¹ Kíntaanaama w'eri Yeesu deħ kitum, ee enee ga Kanaa ga goħaa G'elílee. Fodaama ya teewohha ndamaagari ee t'elíbeecaa g'emussa gari.

¹² Waa ennda da, Yeesu ka'ta teeraa Kafar-nawom, ya na eeci na k'em'eenkímuncaagari biyaal'baa na t'elíbeecaagari. Ba tessa daama bi sammba kimaañ.

Yeesu ga duuy Kaanfaa Kooh

(M'ec'ee 21: 12-13; Marka 11: 15-17; Lúkkaa 19: 45-46)

¹³ Lakanaa Paakaa yaawú'caa deeyin, Yeesu ka'ta Y'eerúsaleem.

¹⁴ Ya laakka ga duuy Kaanfaa Kooh buwaa enu na kitoon enoh, kitoon baal na kitoon ho'. Ya laakka weci'oh-kopa'caa daama ban, laruunun.

¹⁵ Ya beħpa ní', ya h'ewí'ta leraw ga, ya kaallaba b'eeħba ba mey Kaanfaa Kooh, ba na

baalcaagaba na enohcaagaba. Ya tasarsohha koparaa weci'ohcaa, ya petisohha la'caagaba.

¹⁶ Ya wo''a toonoh ho'caa an:

- Meydohat iñcii cii dii! Kaa tumat kaanfii Paammboo ditoonaa'!

¹⁷ Tëelíbéecaagari dalla kiníindísuku iñaa bídu ga Këyítfaada an: «Éey Kooh, waarii mi waa' kaanfiigaraada. Ee kiwaa'kiima kii ëbí'too fodii kiwii.»[☆]

¹⁸ Waa ennda da, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada wo'ussari an:

- Tumaa Kíntaan, fu teebpíi an fu ga kayoh ga iñii fu tum yii!

¹⁹ Yéesu loffaaba an:

- Búrat Kaanfii Kooh, tík ga bes kaahayaa mi bëwí'fa.

²⁰ Yaawúu'caa wo'ussari an:

- Kitawah Kaanfii Kooh fii tumin tikiis tidaañkaah-nikiis na tiyitniinoo ee fu, an fu yahfa kibëwíris ga bes kaahaye?

²¹ Wayee nak Kaanfaa Kooh Yéesu wo'eeda, faanfaagari fëri.

²² Këri tah ga waa Yéesu mílissa ga buwaa kaanda, tëelíbéecaagari níindísukussa an ya wo'eera iñaa yaama. Ba gëmma kon iñaa bídu ga Këyítfaada na wo'eencaa Yéesu wo'eebada.

Yéesu ínohin béeb iñaa en ga keeñ bo'da

²³ Ga feetaa Paakaa Yaawúu'caa, Yéesu enee ga Yéerúsaleem. Daa fiibo' biyewin hotsee kíntaancaa ya tumeeda, ba gëmma gari.

²⁴ Wayee Yéesu, ya ga kihafci, ólukéeriiba ndaga béebba ya ínoheeraba dijófi'.

[☆] 2:17 2: 17 Kañcaa 69: 10.

²⁵ En ki'ena, Yéesu soolukéerfi bo' wo''i yen ga bo'-súusúus, ndaga ya ga kihafci, ya ínohin iña en ga keen baa en béeb.

3

Yéesu saawalla na Níkodeem

¹ Laakeera bo' yaa bokee ga Férísiyeencaa. Ya teeksee Níkodeem ee ya bokee ga buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada.

² Ya hayya ga Yéesu ga wek, ya wo''ari an:
- Jégírohii, dí ínohin an Kooh yérí wos-saa kijégítíi. En ki'ena, ken mínoo kitum kintaancii fu tumída enndii an Kooh taam nari-naa.

³ Yéesu taassari an:
- Kayoh-kayohda mi wo''aaka: Ken mínoo kihot Nguurii Kooh enndii an ya límukis* hena.

⁴ Níkodeem meekissari an:
- Baa kasohin límukisan na? Ya mínan na kiboyukis lookaa eeci, ya límukis?

⁵ Yéesu taassari an:
- Kayoh-kayohda mi wo''aaka: baa fu límukkii ga músú na Helaa Koohaa, fu mínoo ki'aas ga Nguuraa Kooh.

⁶ Iña límuk ga bo', iña bo' ee iña límuk ga Helaa Kooh iña hel.

⁷ Kaa jaahli' ga dii mi wo''aa an «Dú jomin kilímukisda».

⁸ Uurisi, daa nebwanaa wa wëp ëewruk da. Fu kelohi gawa ee fu ínohoo daa wa meyoh, fu ínohoo daa wa aaw. Man fodaama ga béeb baa límuk ga Helaa Kooh.

* **3:3** 3: 3 Kilímukis wo'eeniima ga kiGerek waa' kiwo' ban «ga dook asamaan».

9 Waa ennda da, Níkodeem meekissari an:

- Iñaama mín na ki'en?

10 Yéesu taassari an:

- Fu, fu jégíroh yiyaak ga duuy heetii Isarayeel ee fu ínohoo iñcumane?

11 Kayoh-kayohda mi wo'aaka: dí wo' iñaa dí ínoh ee dí béestí' iñaa dí hotin, wayee dú, dú gëmbii iñii dí seedi'da.

12 Mi wo' narúu ga iñaa aaw ga ëldúna, dú gëmbiironaa, binaa mi wo' narúu ga iñaa aaw ga Koohaa dú mínannoo na kigëm?

13 Ken mosoo kikolkoh ëldúna ya lap asamaan, enndii Kowukii bii yoosukoh asamaandanaa.

14 Fodaa daa Móyíis bëwíree gon-përëmaa[†] ga ëgí'-dúndagaa doonaa baa en béeb hotwada, fodaama ban mi, Kowukii bii, mi bëwí'san da.

15 En danaa baa gëm garoo béeb laas ga kipeskaa leehoo taa'da.

16 Ndaga Kooh waa' bu-ëldúna hen bi, ya erohha Kowukiigari ya laak donda, doonaa béeb baa fu gëm gakanaa, fu san'ku'oo, wayee fu laas ga kipeskaa leehoo taa'da.

17 En ki'ena, Kooh wossii Kowukiigari ga ëldúna ki'atti' bu-ëldúna, wayee ya woska ka músal bu-ëldúna.

18 Baa gëm ga Kowukii, atti'soo. Wayee baa gëmbii gakanaa, yaama atti'uunun kumëeñí' ndaga ya gëmbii ga teekii Kowukii Kooh, kii ya laak donda.

[†] 3:14 3: 14 Móyíis bëwíree gon-përëmaa ga ëgí'-dúndagaa. Malkat ga Kídaa 21: 8- 9: Béeb baa gon doweera, ya yíp hascaagari ga gon-përëmaamanaa, ya dal kiwak. Fodaama Yéesu bëwirussa ga kuraanaa ee béeb baa fu yíp hasciigaraa gari taam na ngëmaa, fu hay kimúc.

¹⁹ Ee ya yah ki'atti'u ga iñii yii: Lee'laatii hayin ëldúna, wayee buwii, ñúusii gënëlba lee'laatii, ndaga ba tumi yibóní'.

²⁰ Baa tumi yibóní', waa'tii kihot ga lee'laatii ee ya deeyoo ga, ndaga ya niik tumeencaagari cibóní'caa wíiñuk.

²¹ Wayee baa tumi iñaa en kayoh, deeyi ga lee'laatii. En danaa, lee' ga fíkíi béeb an iñcaa ya tumda, ya taam ga na Kooh.

San wo''a an Yeesu yëri wëñji kiyak

²² Ga waa iñaaama paaffa, Yeesu ka'ta na tëelíbéecaagari gohaa Yúudée. Ya ennda naba daama bi sammaba kimaañ, ya yaa bëtísi' buwaa.

²³ San-Bëtís ban bëtísi'ee ga Aynon, ga yahaa teeraa Salím. Dekataama yewineera músú ee buwaa baa hay gari daama, ya yaa bëtísi'ba.

²⁴ Waama, lak San lagussii ga kasu duum.

²⁵ Iñaaama haydohha nookoh-wo'een ga díkaanti tëelíbéecaa San na yaawúu' yíinoo, ga loo baah kisétí'siruk ga fíkíi Kooh.

²⁶ Ba ka'ta ga San, ba wo''ari an:

- Jëgírohii, baa yaama enee naraa ga bakaa hanoh húlúwaa Yúrdenj gaa, ee fu seedi'eera yen garída, diima nak ya yaa bëtísi' ee béeb buwii bii yah gari.

²⁷ San taassaba an:

- Ken mínoo kilaak dara, enndii an Kooh yëri onndirinaa.

²⁸ Dú ga kihaffúu, dú míninndoo kiseedi' an mi wo'eera an: «Mi enndii Kiristaanii wayee mi wosu kidëwírukki.»

²⁹ Kílook kuu ha'-kílook. Fiiliimunii ha'-kílookkii, yii deeyi ga yahaaci súkúrukirída,

keeñci soosin lool ga kikeloh konnaakiigari. Keeñnjoo hín ða kisoos, ee diimada wa soosin bi matin sèk.

³⁰ Ya, ga kihafci, teekiigari jom kiwëñ kisiw ee wiigoo aaw kiyím.

Yii meyoh dookda yëri hanoh béeb dook

³¹ Yii meyoh dookda yëri hanoh béeb dook. Baa meyoh ëldúna, bok ga bu-ëldúna ee ya wo'i wo'een ëldúna. Baa meyoh dook ga Kooh yëri hanoh béeb dook.

³² Ya wo' iñaa ya hotða na iñaa ya kelohða ee ken gëmbii iñii ya seedi'ða.

³³ Baa gëm iñii ya seedi'danaa, lak teewohin an Kooh wo'i kayoh.

³⁴ En ki'ena, baa Kooh wosða, wo'i wo'eencaa meyoh ga Kooh, ndaga Kooh sorinndi bi líifin na Helaa yisela'íyaa.

³⁵ Paamudii waarin Kowukii ee tíkin tóoh ga yahci.

³⁶ Baa fu gëm ga Kowukiinaa fu laasin ga kipeskaa leehoo taa'ða. Ee baa fu san kigëm ga Kowukiinaa, fu laasanndii ga kipeskaa leehoo taa'ða ee aylukaa Kooh dëkan ga dookfu.

4

Yéesu saawalla na betifaa dëk Samarí

¹ Fërisiyeencaa kelohussa béestíraa an Yéesu yëri wëñí' San tëlíbee, ee yëri wëñ San kibëtisi' bifo'.

² (En ki'ena, Yéesu na kihafci bëtisi'éerü ken, tëlíbéecaagari rek bëri bëtisi'ee buwaa).

³ Daa béestíraama le'ee ga Yéesu, ya kolkohha gohaa Yúudée, ya yaa boyuk gohaa Gélílee.

⁴ Ga waa ya en na kiyahda, ya húusohha gohaa Samarii.

⁵ Yéesu le'a kon teeru wíinoo daama ga gohaa Samarii. Teeraama teeku Síkaa' ee en ga yahaa yoonaa Yakoop onee Yoseef, Kowukaagarida.

⁶ Ne'aa Yakoop enee daama. Daa Yéesu tíidee bi ya sonnda, ya dalla kiyun ga píndaa ne'aa. Enee ga bak mídí.

⁷ Laakka betifaa dök Samarii hay kine' ga ne'aa. Yéesu wo'a betifaa an:

- Onaaroo músú, mi an!

⁸ (Lakanaa tëelíbéecaa Yéesu karuunun teeraa kilomnee iñaa ba ñaman.)

⁹ Betifaama ee dök Samariída, taassa Yéesu an:

- Fan na? Fu, fu Yaawúu', fu kíimboo músú ki'an, mi yii mí bok ga bu-Samariída?

(Betifaa wo'ee iñaama ndaga yaawúu'caa na bu-Samarii haḅséeríi ga ku'on pe'.)

¹⁰ Yéesu taassa betifaa an:

- Fu ínohee iñaa Kooh onohi ee fu ínohee bii kíimmbaa músúdanaa, eneenaa fu ga kihaffu, fu kíimandi, ya onndaa ga músúmaa onohi kipesda.

¹¹ Betifaa wo'a Yéesu an:

- Kiyaaakii, fu laakoo hoc ee ne'ii huutin. Fu bewohan músúmaa onohi kipesda gada?

¹² Ne'ii wii caasambíi Yakoop aci'tíiwa. Ya na kihafci, ya annda ga. Towutaagari na júuraagari anussa ga ban. Fu, fu halaat an fu wěñnji kilaak solune?

¹³ Yéesu taassari an:

- Músúmii ne'ii wii, baa an ganaa hay kilís kipíl.

¹⁴ Wayee baa an ga músúmaa mi eranndífa, pílsisoo taa'. Hanaa kay, músúmaa mi yahhi ki'onđa yah kuhaalaa músú ga dūuyci, kaa onohan kipeskaa leehoo taa'da.

¹⁵ Betifaa wo''a Yéesu an:

- Kiyaakii, onaroo músúmaama, en đanaa mi pílsisoo ee calsisooroo kihay bi ga dii, kine' músú.

¹⁶ Yéesu wo''ari an:

- Kara! Baynaa yaalfu, fu hayis dii.

¹⁷ Betifaa taassa Yéesu an:

- Mi laakoo yaal!

Yéesu wo''ari an:

- Fu wo' an fu laakoo yaalaa, fu wo' kayoh.

¹⁸ En ki'ena, fu laakeera yaal biyétúus. Ee yii fu en nari diimađa enndii yaalfu. Kon iñii fu wo'da kayoh.

¹⁹ Betifaa wo''a Yéesu an:

- Kiyaakii, mi hotin an fu seldíga-Kooh.

²⁰ Wo'aaroo bii en ga kayoh ba? Caasamunci-igaríi jaamuksee Kooh ga đook janjagii wii. Wayee dú, yaawúu'cii, dú wo' an đekataa jom kijaamukohu Koohda en ga Yéerúsaleem.

²¹ Yéesu wo''ari an:

- Betifii, gëmaa iñii mi yahhaa kiwo'da. Wahtu waa hay, waa dú karoo ga janjan ee dú karoo Yéerúsaleem kijaamuk Paamudii.

²² Dú, bu-Samaríi, dú jaamuki Kooh ee dú ínohoori. Dí yaawúu'cii, dí ínohin bii dí jaamukífa, ndaga kimúckii meyoh ga yaawúu'cii.

²³ Wayee wahtii wii hay ee weema sah. Di-imađa buwii jaamuk Paamudii kayoh-kayohda,

jaamuksanndi ga hel na ga daa ya man kayoh-kayohda. En ki'ena, buwaa jaamuki fodaamadfa bēri Paamudii heel.

²⁴ Kooh, Hel. Ee buwii jaamukirida ba jommbi kijaamuk na hel na ga daa ya man kayoh-kayohda.

²⁵ Betifaa wo''a Yéesu an:

- Mi ínohin an Músalkaataa Kooh falda ee baysi Kiristaada, hay kihay. Binaa ya hayaa, ya hayyí kilóogísoh tooh.

²⁶ Yéesu wo''ari an:

- Mi yēri, mi yii mi wo' naraada.

²⁷ Ga wahtaama, tēelíbēcaaa Yéesu le'ussa. Ba jaahli''a lool ga daa ba laak Yéesu yaa saawal na betida. Wayee laakkii yínoo gaba yaa kaañnji kimeekis an: «Fu meekisoh ya?» wala «Fu waa' ya gari?»

²⁸ Waa ennda da, betifaa foñnja kujataakaagari daama, foolla teeraa, wo''a buwaa an:

²⁹ - Hayat dú malak! Mi hídohin na bo', yaa wo'inndoo tooh iñaa mi mosin kitum. Enndii Kiristaanii moose?

³⁰ Fodaama, buwaa baa meyoh teeraa baa hay ga Yéesu.

³¹ Tummba lak tēelíbēcaaa baa gítin Yéesu an: «Jégírohii, ñama kay!»

³² Wayee Yéesu wo''aba an:

- Laakin ñamah waa mi ñaman, ee dú inohoowa.

³³ Tēelíbēcaaa baa wo' ga díkaantiba an:

- Hanaa laak baa haydohi'ti ñamah.

³⁴ Wayee Yéesu wo''aba an:

- Ñamahhoo wēri en mi tum iñaa neḅ baa wossooda, ee mi lēsti' iñii ya nakkooda.

³⁵ Dú wo'i ga kihaffúu an: «tes ga ñiin cinikiis kipíik le'e»? Wayee mi wo''úu an: «malkat dijófi', ndaga yooncii súwin haat ee sek píikoh.

³⁶ Píikohii laasin fayaagari ee ya yii nēgíroh bonçii en buwii yah kipes bi taa'da. En danaa baa sokeeda na bii yah kipíikda boku kinefluk.»

³⁷ Cahii wo'in kayoh ga daa wa wo' an: «Yii soka, yii píik.»

³⁸ Mi wosinndúu kipíik yoonaa d'ú línndii. 'Bibo' biliis bēri sodee ga ee d'ú, d'ú ñammba ga anagaagaba.

³⁹ 'Bibo' biyewin ga teeraa waama ga Samariida, gēmussa ga Yéesu ndaga wo'eenaa betifaa wo'ba an: «Iña mi mosin kitum tooh ya wo'inndoori.»

⁴⁰ Kēri tah bu-teeraa Samarii, daa ba hayee bi ga Yéesu, ba baa kímmbi, ya tes naba. Yéesu tessa daama bes kanak.

⁴¹ Buwaa gēm ga Yéesu ndaga wo'eencaagari ya ga kihafcida, wēñja kiyewin.

⁴² Ba baa wo' betifaa an:

- Enndii an inii fu wo''iida tah bi dí gēm gari, wayee dí ga kihaffii, dí súkúrukinndi. Ee dí gēmin an Yéesu yēri en Músalkaatii ēldúna sahsah.

Kíntaanaa wukanakwaa Yéesu tum ga Kanaada

⁴³ Yéesu tummba bes kanak ga dekataama, lēehi'ta ya kolkohha daama yaa yah gohaa Gēlilée.

⁴⁴ En ki'ena, ya ga kihafci, ya wo'eera an: «Laakkii sēldiiga-Kooh, yaa onu cée' ga dēkaa ya meyohda.»

⁴⁵ Ga waa ya le' Gëllíleeda nak, buwaa teerukussari dijófi', ndaga ba ban, ba kareera Yéerúsaleem ga hewaa Paakaa yaawúu'caa ee ba hotin béeb iñcaa ya tumee daama ga fee-taada.

⁴⁶ Waa ennda da, ya ka'sissa teeraa Kanaa ga gohaa Gëllílee. Daama dëri ya súpítee músúmaa ma ennda biiñ. Wiima, lak laakin ga Kafarnawom, bo' yaa lëgëyi' buu'. Baama, kowukaagari kiyaalkaa kërí dúukoolee.

⁴⁷ Daa ya kelohee an Yéesu meyo hin gohaa Yúudée, hayin gohaa Gëllílee, ya ka'ta gari. Ya kimmbari ya hay Kafarnawom kiwëki' kowukaagari dúukoolin bi kaa yah kikaanda.

⁴⁸ Yéesu wo''ari an:

- Enndoo kat dú hottii kintaan na mandarga cidóoyí'-waaraa, dú gëmoo taa'!

⁴⁹ Wayee baa wo''ari an:

- Kiyaakii, hay dú gaaw kiye bi kowukaagoo kaanaa!

⁵⁰ Yéesu wo''ari an:

- Kara, kowukaagaraa wakin, kaa pes!

Baa gëmmba iñaa Yéesu wo''ida, ya yaa yah.

⁵¹ Ga daa ya en na kiboyuk kaancida, sùrgacaagari baa hay kihídoh nari, ba wo''ari an:

- Kowukaagaraa wakin, kaa pes.

⁵² Ya meekissa ba wahtaa ba hotee kitani ga kowukaagarida. Ba taassari an:

- Enee wútúwaa, ga wahtu cuunoh; ta-mohlaataa faanfai yím ga.

⁵³ Paam oomaa-yaalaa dalla ki'ínoh an wah-taama siiy wëri Yéesu wo'eeri ga an: «Kowukaa-garaa wakin, kaa pes.» Meyoh daama, ya gëmma ga Yéesu, ya na bu-kaanci bééβba.

⁵⁴ Wiima wëri en kintaanii wukanakwii Yéesu tum, ga waa ya meyoh gohaa Yúudée ya ka'ta Gëllíleeda.

5

Yéesu wëkí'ta baa lafañin

¹ Ga bescaa tik gaɗa, yaawúu'caa laakussa feet ee Yéesu ka'ta Yéerúsaleem.

² Ga teeraama nak, laakeera mbalka músú waa bookkohsi ga yahaa halaa teeku «halaa baalcaada». Mbalkaama wo'si ga ki'Ebërëe «Betsataa». Mbaa' ciyétúus cëri yípu, wíllawa.

³ Ga fíldoo mbaa'caama, dúukoolí' biyewin faanuksee daama: bibúumí', bibéedúkí' na bilafañ. [...]*

⁵ Laakeera daama bo' yiyaal, yaa iñaa ya dúukoolee tumin tíkiis tidaañkaah-kaahay na tiyitnataahay.

⁶ Yéesu hottari lak ya faanukin ee ya ínohha an dúukoolaagari maañin lool, ya meekissari an:

- Fu waarin kiwake?

⁷ Dúukoolíraa taassa Yéesu an:

* **5:3** 5: 3 Laakin Këyítcaa baatu wo'eencii cii ga dii: [Ba sekee músúmaa ga mbalkaada yëngëluk. 4 Ndaga, ga iñaa wo'udfa, laakee malaakaa Ha'mudii yosuki leekleek ga duuy mbalkaa, ya yëngël músúmaa. Ee dúukoolíraa def ki'aas ga músúmaamanaa, dúukoolaagari wak, na daa wa mín kiman tóoh.]

- Kiyaakii, mi laakoo ken baa ekanndoo ga mbalkii binaa músúmii yëngëlukaa. Wahtaa mi jéem ki'aas ga tóoh, bo' yiliis dëbpoo ki'aas.

⁸ Yéesu wo''ari an:

- Kolka, bewaa gataniigaraa fu tíin.

⁹ Ga saasi baa wakka. Ya bebpa gatanaagari, ya yaa tíin.

Yaawúu'caa tapukohussa na lafañaa

Bëriinaa iñii laakohda nak enee bes Sabat.

¹⁰ Yaawúu'caa wo'ussa baa wëkduseeda an:

- Wati bes Sabat ee Waas onndiiraa kikooruk gataniigaraa†!

¹¹ Baa taassaba an:

- Aa', baa wëkí'tooda kat yëri wo''oo an: «Bewaa gataniigaraa, fu tíin.»

¹² Ba meekissari an:

- Haa, baa yaama wo''aa an «bewaa gataniigaraa fu tíinda» ya ba?

¹³ Wayee baa wëkduseeda ínohéeríi baa wëkí'tida, ee lak Yéesu múuyin ga duuy buwaa enee daamada.

Doolaa Yéesu bewoh ga Koohda

¹⁴ Ga waa iñaama paaffa, Yéesu hídooha na baa ya wëkdfeeda ga Kaanfaa Kooh, ya wo''ari an:

- Man diima fu wakin. Kaa tumis baakaa', doonaa iñaa wëñ yii kiyiis daloora.

¹⁵ Baa ka'ta, wo'neera yaawúu'caa an Yéesu yëri wëkí'ti.

† **5:10** 5: 10 Waasaa yaawúu'caa kokoheera kikooruk iñaa bitin ga bes Sabat.

16 Iñaama tahha bi yaawúu'caa ekussa Yéesu pee' ga kumuun ndaga daa ya wëkdin fo' ga bes Sabatda.

17 Wayee Yéesu ñaassaba perem an:

- Paamboo yii lís kilëgëy, mi ñan, mi yii lëgëy.

18 Iña Yéesu wo' yaama wëñnja kitah bi yaawúu'caa tuukka ga kiheelli ki'ap. Ndaga ya eemmii ga kikëldúk iña Waasaa onoh kitum ga bes Sabatda, wayee ya wo' ñan an Kooh Paamci, ee ya tum Kooh mooroomun.

19 Yéesu ñaatta ga, wo''aBa an:

- Kayoh-kayohda mi wo''úuka: Kowukii mínoo dara kitum ka ga kihafci rek. Iña ka hot Paamudii tumida den yëri ya tumi. Béeb iña Paamudii tumida, Kowukii tumiri ñan.

20 En ki'ena, Paamudii waarin Kowukii ee iña ya tum na kihafci tooh, ya teebka. Ee sah, Paamudii hay kiteeb Kowukii enaama ciyaak ciliis caa ka yah kitum ee dú hay gaca kijaahli.

21 En ki'ena, foda daa Paamudii kolukdi buwii kaanin ee ya pési'baada, fodaama den Kowukii pésti ña neppi.

22 Paamudii nak atti'oo ken, wayee ya erin Kowukii ki'atti' ga tooh.

23 En ñanaa béeb e' Kowukii cée' foda ña e' Paamudii cée'da. Béeb ña e'tii Kowukii ñii céeraa, lak e'tii Paamudii wos Kowukiida cée'.

24 Kayoh-kayohda mi wo''úuka: ña súkúruk wo'eenciigoo ee ya gëm ga ña wossoodanaa, ya laasin ga kipeskaa leehoo taa'da. Baama atti'oo, ya kolkohin ga kikaan ya aasin haat ga kipes.

²⁵ kayoh-kayohda mi wo''úuka: wahtu waa hay ee sah wa le'in haat. Wahtaama wërí ßuwii kaaninda yah kikelohu koonakii Kowukii Kooh. Ee ßuwaa kelohankada hay kipesu bi taa'.

²⁶ En ki' enaa, fodaa daa Paamudii laak kipeskii ya ga kihafcida, ya erin Kowukii ka laak kipeskii ga kihafka fodaama.

²⁷ Ee ya onin Kowukii kimín ki'atti' ga tóoh ndaga ka kërí en Kowukii ßii.

²⁸ Dara hanattúu ga kijaahal ndaga wahtu waa hay, waa ßéeb ßuwii kaninda hay kikelohu koonakaagari.

²⁹ Ba meyoh ga daa ßa enohda: ßuwaa tumee iñaa jofinda, mílsu, ßa laas ga kipeskaa leehoo taa'da. Buwaa tumee iñaa joffiida nak, ßa míls, ßa atti'u kikaan bi taa'.

³⁰ - Mi ga kihaffoo rek, mi mínoo dara kitum. Mi atti'i ga dii mi hot Paamudii teewirooda. Ee mi atti'aa, júwi hen, ndaga mi heellii kitum iñaa mi waa', wayee ßaa wossooda, iñaa ya waa'da yërí mi heel kitum.

Iñcii seedi' doolaa Yéesu bayda

³¹ Yéesu tíkka ga an:

- Binaa enee an mi yërí en seedi haffoonaa, eneenaa iñii mi seedi'da tuukoo ga fen.

³² Wayee laakin ßo' yiliis yaa seedi''oo ee mi ínohin an iñii ya seedi' garooda tuukin.

³³ Dú wosin ßibo' ga Saᅇ-Bëtís, ya seedi''a kayohfii.

³⁴ Mi wo' iñuma doonaa Kooh músallúu, ndaga mi ga kihaffoo, enndii sah an mi laakin sooli ga iñaa ßo'-súusúus seedi'an garoo.

³⁵ Saŋ enee fodii lampaa taaluunun, wa lee'đi, ee dŭ tookka kinebluk jutuut ga lee'laataagarida.

³⁶ Mi nak, mi seedi'duunun seedaa wēñ kiyak waa Saŋ: seedaama wēri en tumeenciigoo, cii Paamudii onndoo kitumda. Cēri seedi''oo ee ca teewoh an Paamudii yēri wossoo.

³⁷ Ee ban Paamudii wossooda, ya ga kihafci, ya seedi'in yen garoo. Dŭ mosoo kikeloh koon-aakaagari ee dŭ mosoo kihot fíkíifaagari.

³⁸ Dŭ ammbii wo'eeniigari ga keeñnjúu ee iñaama yēri teewoh an dŭ gēmbii ga bii ya wosda.

³⁹ Dŭ bii heel ki'ínoh iña Bíncaa cisela'í'caa wo'da ndaga dŭ yaakaa' an cēri yahhúu ki'on kipeskaa leehoo taa'da, ee sah Bíncii cisela'í'cii ciima, ca wo' iña aaw garoo.

⁴⁰ Moona déy, dŭ waa'tii kihay garoo, dŭ laas kipeskaa leehoo taa'da.

⁴¹ Mi heellii kilaak ndamaa meyoh ga bo'-súusúus.

⁴² Ee sah mi ínohinndúu: kiwaa' Kooh gaa ga keeñciigarúu.

⁴³ Mi, mi hay ga teekii Paammboo ee dŭ tookkiroo wayee bo' yiliis hay ga teekcinaa, dŭ hayyi kitook.

⁴⁴ Dŭ wēñi kiwaa' kindamoh ga duuycúu ee dŭ heelo ndamaa meyoh ga Kooh haŋci donda. Kon dŭ mínanndoo na kigēm?

⁴⁵ Kaa foogat an mi yēri yahhúu kiyam yen ga fíkii Paammboo. Móyíis yii dŭ lík yaakaa'túu garida yēri yahhúu kiyam.

⁴⁶ En ki'ena, dŭ gēmee Móyíis kayoh-kayohfanaa, eneenaa dŭ hayyoo kigēm ban,

ndaga ya seedi'in garoo ga Këyítfaa.

⁴⁷ Wayee waa dú gëmbii iñaa Móyíis bín yaama ga Këyítfaada, dú tuman na bi dú gëm iñcii mi wo'da?

6

Yéesu tummba kintaan ga mbúurú ciyétúus na jën kanak

¹ Waa ennda da, Yéesu paaffa bakaa giyyaa Gélilée hanoh gaada. Giyaama wo'si ban giyyaa Tíbéeríyaat.

² Bo' biyewin taabukeeri ndaga kintaancaa ba hot ya tumee ga dúukoolí'caa, ba wakkada.

³ Yéesu lappa ga dook janjan daama, ya yunnga da na tēlibéecaagari.

⁴ Wiima lak feetaa Paakaa yaawú'caa deeyin.

⁵ Yéesu malak hen, ya séennda mbooloo wiyaak waa hay gari. Ya meekissa Filiip an:

- Mbúurúcaa mínan buwii bii béeb kiñémí'da, dú lomohnanca gada?

⁶ Yéesu wo'ee iñaama kimalaksukoh Filiip doŋ. En ki'ena, ya ga kihafci, ya ínoheera iñaa ya na' kitumda.

⁷ Filiip taassari an:

- Luu enee an baa en béeb yaak-mbúurú wínoo, fay bo' bitéemée'-kanak ga noh-noh wínoo mínoo kilom iñaa ñémí' buwii béebba.

⁸ Laakka bo' yiliis ga tēlibéecaagari, yaa teeku Andari, ee kēmēenki Simon-Pee', wo'a Yéesu an:

⁹ Laakin ku'oomaa-yaalkaa en dii, ja bayin mbúurú-lorsu ciyétúus na jën kanak. Wayee buwii, dii ba yewinda, iñcaama ca payba ya?

10 Yéesu wo''a tēelíbēecaagari an:

- Wo'atba, ba yuŋ béebba.

Dekataa paaleera pēegíi fiyewin. Béeb buwaa dalla ga kiyuŋ. Yaalcaa enee daamaɗa, jomin kile' bijúnni-yētúus (5.000)*.

11 Yéesu bebpa mbúurúcaa, ya gērēmmba Kooh gaca, ya warohhaca buwaa yugee daamaɗa. Ya tumissa fodaama na jēncaa, ya e'ta yaa en béeb iŋaa ya sooluk gaɗa.

12 Ga waa béeb ñammba bi kappa, Yéesu wo''a tēelíbēecaagari an:

- Nēgírohat iŋcii tesɗa, en ɗanaa dara aam-sukohoo.

13 Tēelíbēecaa nēgírohussa iŋcaa tesɗa. Ba líifi'ta paŋi cidaaŋkaah na kanak ga iŋaa tes ga mbúurú-lorsucaa ciyētúuscaa buwaa ñameeɗa.

14 Daa buwaa hotee kintaanaa Yéesu tum waama, ba wo''a an: «Bii yii yēri en kayoh-kayohɗa sēldíiga-Koohii jomee kihay ēldúnada.»

15 Yéesu ínohha an buwaa hay kihayu, abussi na dooli kifalli buu'. Ya foñjaba daama, ya lokukka, boykissa haŋci janjagaa.

Yéesu tinnnda ga ɗook giyyaa

(Mēccēe 14: 22-33; Marka 6: 45-52)

16 Ga waa nohaa soosɗa, tēelíbēecaa Yéesu yoosukussa janjagaa bi ga seereenaa giyyaa.

17 Ba aassa gaal-looci, ba baa yah Kafarnawom ga bakaa giyyaa hanoh gaɗa. Lakanaa Kooh hoowin ee Yéesu dabpiiba duum.

* **6:10** 6: 10 Mēdíroh na Mēccēe 14: 21: Beticaa na oomaacaa ensee daama ñan.

18 Uuris wiyaak yíppa ga d'ook giyyaa bi dúuscaa caa koluk.

19 Ga waa ba folla ga d'uuy giyyaa iñaa le' kíloomeet ciyétúus aawwa ciyitniinooda, ba hotta Yéesu yaa tíin ga d'ook músúmaa, ya yaa hay gaba ga gaal-loocaa. Daa ba hotee iñaama, ba dalla kitiit.

20 Yéesu nak wo''aba an:

- Kaa tíitat, bii mi!

21 Ba waa'ta ya aas ga gaal-loocaa, wayee ga wahtaama gaal-loocaa tee'ta ga daa ba waaree kiyosukohda.

Mbooloomaa ga kintaanaa mbúurúcaada waa raas Yéesu

22 Ga kooh-wiisfaa, mbooloomaa teseen ga bakaa giyyaa hanoh gaada, hotta an gaal-looci wiinoo don enee daama. Ba inoheera an Yéesu aassii na téelíbéecaa ga gaal-loocaama, téelíbéecaa ka'see hanba.

23 Laakka nak gaal-looci ciliis caa meyohee teeraa Tíbéeriyat. Gaalcaama tee'ta ga dekataa Yéesu, Ha'mudii, gërëmohee Kooh ga mbúuraa mbooloomaa ñameeda.

Yéesu yëri en ñamahii onohi kipesda

24 Buwaa hotussa an Yéesu enissii daama naba ee téelíbéecaagari ban enussii da. Ba dalla ki'aas ga gaal-loocicaa meyohee teeraa Tíbéeriyatda, ba baa yahhi kimalaknee ga teeraa Kafarnawom.

25 Ba laakneera Yéesu bakaa giyyaa hanoh gaada, ba meekissari an:

- Jëgírohii, fu hay dii kera?

26 Yéesu taassaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: dú raassoonaa, enndii an dú ínohin kintaancii mi tumda, inii ca waa' kiwo'da, wayee dú raassoo ndaga mbúurúcaa dú ñamee bi dú kappa pútda.

²⁷ Kiheel ñamahaa mínin kiyasukoh hanat ki'en lëgëyyúu, wayee tumat lëgëy kiheel ñamahaa yasukohoo ee onohi kipeskaa leehoo taa'da. Ñamahaama nak, Kowukii bii kéri yahhúuwa ki'on. En ki'ena, yëri Kooh, Paamudii tanuk, e'tari doolaa meyoh gari, ga inaa en bééɓ.

²⁸ Waa ennda da, ba meekissari an:

- Kon dí jom ya kitum lëgëy kimëti' incii Kooh sek garíida?

²⁹ Yéesu taassaba an:

- Inii Kooh sek garúu ee dú jom kilëgëyda yëri en an dú gëm ga bii ya wosda.

³⁰ Ba wo''ari an:

- Tumaa Kintaan, dí hotwanaa dí gëm garaa! Inii fu tumda ya?

³¹ Ga ëgí'-dúndagaa bicaasambbii enseedá, ba ñamee ñamahaa wo'see maan ee Kooh tobdeebawa, fodaa daa Këyítfaa wo'kada. Fa wo' an: «Ya onndaɓa ñamahaa meyoh dook asamaan, ba ñammba.»†

³² Wayee Yéesu taassaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: enndii Móyíis yëri onndúu ñamahii meyohee dook asamaanda. Paammboo, ga kihafci yëri onndúu ñamahii wukayoh-kayohwii meyoh dook asamaanda.

† 6:31 6: 31 Ñamahaama jom ki'en «maanaa» Kooh tobdeebada. Malkat Eksoot 16 na Kañcaa: 78: 24.

³³ En ki'ena, ñamahii Kooh onohda wëri en wii yoosukoh dook asamaanda, ee on bu-ëldúna kipesda.

³⁴ Ba dallari kiwo' an:

- Kon Kiyaakii, dëkaarii ki'on ga ñamahaama rek.

³⁵ Yéesu wo'aða an:

- Mi yëri en ñamahii onohi kipesda. Baa hay garoonaa, yaawanndii bi taa', ee baa gëm garoonaa pílanndii bi taa'.

³⁶ Wayee mi wo'inndúuka: dú hotinndoo ee tahhii bi dú gëm.

³⁷ Béeb buwii Paamudii onndooda, hay kihayu garoo. Ee baa hay garoonaa, mi kaaloori múk.

³⁸ Ndaga mi yoosukohhii dook asamaan kitum iña nebpoo, wayee bii wossooda, iña ya waa'da yëri mi hay kitum.

³⁹ Ee bii wossooda iñii yii yëri ya waa' wa laak: ya waa' an buwii ya tik ga yahhooda, yíinoo múuyoo ga. Ee mi mílísí'ba ga besaa méeñjohda.

⁴⁰ En ki'ena, iñii yii yëri Paamudii waa': ya waa' an béeb baa hottoo, mi Kowukii ee gëm garoonaa, laas ga kipeskaa leehoo taa'da, ee mi hayyi kimílísí' ga bëríinaa ëldúna túki'anda.

⁴¹ Yaawúu'caa nak baa ña'sukoh iña aaw ga Yéesu ndaga daa ya wo' an: «Mi yëri en mbúurii yoosukoh dook asamaanda.»

⁴² Ba baa wo' an:

- Bii yii, hanaa enndii Yéesu, kowu Yoseef? Du ínohoo eeci na paamci hene? Ya mín na kiwo' diima an: Mi yoosukoh dook asamaan?

⁴³ Yéesu taassaba an:

- Íisat kiña'sukoh ga dŕuucúu.

⁴⁴ Ken mÍnoo kihay garoo ee Paamudii wos-
sooda hí'tiiri ga. Ee baama, mi ga kihaffoo, mi
hayyi kimÍlisi' bĕrÍinaa ĕldúna túki'anda.

⁴⁵ SĕldÍiga-Koohcaa bíduunun wo'eenii wii:
«Kooĕ hayba béeb kijĕgí'.» Fodaama nak, béeb
baa súkúruk wo'eenii Paamudii ee te'wanaa, hay
garoo kihay.

⁴⁶ Enndii an laakin baa mos kihot Paamudii.
Yii meyoh ga Koohda donj yĕrí hot Paamudii.

⁴⁷ Kayoh-kayohda mi wo''úuka, baa gĕm ga-
roonaa laakin kipeskaa leehoo taa'da.

⁴⁸ Mi, mi yĕrí en mbúurii onohi kipesda.

⁴⁹ Ga ĕgí'-dúndagaa, bicaasambúu ñamsee
ñamahaa wo'see maandá, ee hoonohhiiba
kikaan.

⁵⁰ Mbúurii yoosukoh dook asamaanda wĕrí en
wii: baa ñamwanaa kaananndii bi taa'.

⁵¹ Mi, mi yĕrí en mbúurii yoosukoh dook
asamaan ee onohi kipesda. Baa ñam ga mbúurii
wiimanaa hay kipes bi taa'. Mbúurii mi yah
ki'erohda, faanfigoo fĕrí, mi erohfa doonaa bu-
ĕldúna pes bi taa'.

⁵² Ga iñaama, yaawúu'caa enussa ga nookoh
witamóhí', baa wo' an:

- Bii yii mÍnannduu na ki'e' faanfigari kiñam?

⁵³ Yĕesu wo''aba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: binaa dú
ñambbii faanfii Kowukii bii, dú anndii
ñífiigarinaa, kipeskii enndii garúu.

⁵⁴ Baa ñam faanfigoo, an ñífiigoonaa laakin
kipeskaa leehoo taa'da, ee mi, mi hayyi kimÍlisi'
ga besaa mĕeñjohda,

⁵⁵ ndaga faanfigoo en ñamahii wukayoh-kayohwii ee ñífiigoo wërí en anahii wukayoh-kayohwii.

⁵⁶ Baa ñam faanfigoo, an ñífiigoonaa, ya yii dëkka garoo ee mi yii dëkka gari.

⁵⁷ Paamudii wossooda yii pes ee mi bewoh kipes gari. Fodaama, baa ñam faanfigoonaa hay kibewoh kipes garoo.

⁵⁸ Kon mbúurii yoosukoh d'ookda wooma. Wa manndii na mbúuraa caasamuncaa ñameeda. Ba, ba kaanin, wayee baa ñam mbúurii wiinaa, hay kipes bi taa'.

⁵⁹ Wo'eencii ciima cëri Yéesu wo'ee ga waa ya jëgíroh ga jaangu-yaawúuraa ga Kafarna-womda.

Tëelíbee biyewin foñussa Yéesu

⁶⁰ Bo' biyewin ga tëelíbéecaa Yéesu, daa ba kelohee iñaa ya wo' yaama, wo'ussa an:

- Wo'eenii wii, wa bít na da? Bii mín ba kiyun sükúrukiwa?

⁶¹ Yéesu ínohha ga kihafci an tëelíbéecaa baa ña'sukoh iñaa ya wo' yaama, ya wo''aba an:

- Keeñjúu nebpíi ga iñii mi wo''úuda hene?

⁶² Haa binaa d'ú hot Kowukii bii boyuk ga daa ka dewee ki'endanaa?

⁶³ Helií meyoh ga Koohda wërí onohi kipes. Bo' na kihafci mínoo dara. Wo'eencii mi wo''úuda kúlkoh ga Helaa meyoh ga Koohda ee cëri onohi kipes.

⁶⁴ Ee bi wati, laakin biibo' garúu baa sanj kigëm.

En ki'ena, Yéesu, ga kihafci, ga waa ya daldá, ya ínoheera buwaa gëmmbiida ee ya ínoheera yaa yahhi kitoonda.

⁶⁵ Lēehí'ta Yéesu tíkka ga an:

- Iñaama tah mi wo''arúu an ken mínoo garoo kihay, enndii an Paamudii onndikanaa.

⁶⁶ Kolkoh daama, biyewin ga tēelíbéecca Yéesu foñussari, ba íssa nari taam.

⁶⁷ Waa ennda dā Yéesu meekissa tēelíbéecca bidaaṅkaah na banakbaa an:

- Haa dū ban, dū waa'tii kiyahē?

⁶⁸ Simoṅ-Pee' taassari an:

- Ha'mudii, dī yahan ga ba? Fu yēri bay Wo'eencii onohi kipeskaa leehoo taa'dā.

⁶⁹ Dī, dī gēmin ee dī ínohin an fu, fu yēri en Bii yisela'í'yii meyoḥ ga Koohdā.

⁷⁰ Yéesu taassaba an:

- Enndii mi tanukkúu, dū bidaaṅkaah na banakbiine? Moona déy yínoo garúu íñii bo' Seytaani.

⁷¹ Yúdaa, kowukaa Simoṅ Iskariyot yēri laak wo'eenaa Yéesu wo' waama. Yúdaa yiima ee bok ga tēelíbéecca bidaaṅkaah na banakbaada yēri yah kitoon Yéesu.

7

Kēmēenkimuncaa Yéesu gēmussii gari

¹ Waa ennda dā, Yéesu yaa wíil gohaa Gēlílée. En ki'ena, ya waaréeri kitoṅ kotci ga kúlkaa Yúudée ndaga buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada heelseeri ki'ap.

² Lakanaa hewaa yaawúu'caa wo'u feetaa mbaa'caada deeyin.

³ Kēmēenkimuncaagari wo'ussari an:

- Kolkaa dii hen, fu ka' kúlkaa Yúudée doonaa tēelíbéecaagaraa ban hotu kintaancii fu tumida.

⁴ Bo', iñaa ya tumida, ya daakoori en lak ya waa' kisiwaa. Waa fu karin bi fu yii tum kintaancaa hín na cii, teewukohaa hen, béeb hottaa.

⁵ En ki'ena, bikēmēenjkíci ga kihafba, gēmséerí gari.

⁶ Yéesu taassaḅa an:

- Wahtiigoo le''ii duum, wayee en dúnna, wahtaa en béeb jofin.

⁷ Dú, bu-ēldúna mínoorúu kisaḅ, wayee mi, ḅa saginndoo ndaga mi wo' an tumeencaagaba joffi.

⁸ Dú, karat feeta, mi, mi yahhii feetaama paay ndaga wahtiigoo le''ii duum.

⁹ Yéesu wo''aba iñaama, lēehí'ta ya tessa ga Gēlilée.

Yéesu ka'ta hewaa feetaa mbaa'caa

¹⁰ Ga waa kēmēenjkímuncaa Yéesu karussa, Yéesu ban lokukka, ka'ta feetaa ee ken yēenngiiri.

¹¹ Buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada ḅaa raassi ga dūuy hewaa, ḅaa meekisoh an:

- Ya ya da?

¹² Ga dūuy mbooloomaa, buwaa enussa ga dóowí' iñaa aaw gari rek. Bii ḅaa wo' an: «Baa ḅo' yijófi'» Bíinoo an: «Ó'óo, ḅaa ēewdoh buwii ēgíraa.»

¹³ Wayee ken kaañéerí kiwo' ga dook iñaa aaw gari ndaga béeb niiksee buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada.

14 Lakanaa feetaa karin bi le'in le'naa, Yéesu ka'ta Kaanfaa Kooh, ya yaa kijégíroh.

15 Yaawúu'caa jaahli'ussa ga iñcaa ya jégírohda, ba baa wo' an:

- Waa ya jaŋgii, tum na bi ya ínoh iñii Këyítfi wo'da fodii dii?

16 Yéesu taassaba an:

- Iñii mi jégírohda, meyoohii garoo, wayee meyoh ga Kooh yii wossooda.

17 Baa waarin kitum iñaa Kooh nakohda hay ki'ínoh ati iñii mi jégírohda meyoh ga Kooh ati mi hay kiwo'i' haffoo ga teekoo.

18 Baa wo'i hafci ga teekci béeb, heel kilaak teek. Wayee baa heel iñaa onan baa wossida kilaak teek, baama wo'i kayoh ee saboh gaa gari.

19 Enndii Móyis yëri e'túu Këyítfaa Waasaane? Ee yínoo garúu taabukkii iñaa fa nakohda. Iñii tah ya d'ú heelloo ki'ap?

20 Buwaa taassari an:

- Fu déy Seytaani aaskinndaa! Bii heellaa ki'ap ba?

21 Yéesu taassaba an:

- D'ú hot dii mi tum kintaan wínoo donda, béebpúu iñaama meskinndúu.

22 Malkat, Móyis haydohin kígúruk ga duuyúu, enndii sah an ka kolkoh gari ndaga ka meyoh ga caasamuncaa bidewaabaa*; ee d'ú gúrin bo' ga bes Sabat.

23 En lak d'ú mínin kígú' oomaa ga bes Sabat ndaga kisaŋ kideeŋ Waasii Móyísaa, iñii tah ya d'ú aylukkoo ndaga dii mi wëkdin bo' ñem ga bes Sabat?

* 7:22 7: 22 Abaraham yëri Kooh cfewee kinak kígúruk.

24 Kon íisat ki'atti' ee d'ú malkoo bi jof, wayee atti'at ga kayoh.

Buwaa baa nookoh ati Yéesu yëri en Kiristaanii

25 Laakka buwaa dëk Yéerúsaleem, ba baa wo' iñaa aaw ga Yéesu an:

- Enndii bii yii yëri ba heel ki'ap hanaa?

26 Malakat, yeema wo'i ga fíkii béeb, ee ken wo''iiri dara. Buwii kuliyuk garuuda, ati kayoh-kayohda ba took hen an yëri en Kiristaanii?

27 En bii yiinaa déy, dí inohin dii ya kúlkohda, wayee Kiristaanii yah kihayaa, ken inohanndii daa ya kúlkohanda.

28 Wiima lak Yéesu yaa jëgíroh ga duuy Kaanfaa Kooh, ya dalla kiwo' didóolí' an:

- 'Dú wo' an d'ú inohinndoo ee d'ú inohin daa mi kúlkohdane? Moona déy mi hayi'tii haffoo, mi wosu hen, ee baa wossooda wo'i kayoh wayee d'ú inohoori.

29 Mi nak, mi inohinndi, ndaga mi meyoh gari ee yëri wossoo.

30 Waa ennda da, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada baa heel ki'am Yéesu, wayee yiinoo gaba, yahci le''ii gari ndaga lak wahtaa Yéesu le''ii duum.

31 Ee ga mbooloomaa nak, bo' biyewin gëmussa gari. Ba baa wo' an:

- Binaa Kiristaanii hayaa, ya hay kitum kintaancaa paaf cii bii yii tumdfane?

Buwaa watuki Kaanfaa Koohda wosussa ki'am Yéesu

32 Laakka Fërisiyeencaa keloh iñaa d'óowí'see ga duuy mbooloomaa aaw ga Yéesuda. Waa

ennda dfa, sarahohcaa biyaakbaa hotohussa na Fërisiyeencaa, wosussa bibo' ga buwaa watuki Kaanfaa Koohda ki'amneeri.

³³ Yéesu dalla kiwo' an:

- Mi yii narúu dii ee ensoo bi maañ. Lëehíraa mi yee ga baa wossooda.

³⁴ Dú hayyoo kiraas, wayee dú hotanndiiroo, ee dú mínoo kika' ga daa mi yah ki'enda.

³⁵ Ga iñaama, buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada baa wo' ga dikaantiba an:

- Ya yah gada kika' daa dú mínoori da kilaak? Ya yah kilaaknee yaawúu'caa tasaarukoh ga duuy Gerekcaadane†? Ati ya yah kijëgi'nee Gerekcaa?

³⁶ Wo'eenii ya wo' wii an «Dú hayyoo kiraas wayee dú hotanndiiroo, ee dú mínoo kika' ga daa mi yah ki'enda», wa waa ya kiwo'?

Músúmaa onohi kipesda

³⁷ Ga besaa méeñjoh ga hewaa feetaa mbaa'caa ee wëri wëñ kilaak solu ga feetaada, Yéesu tuukka ga fikii mbooloomaa, ya wo'a ga dook an:

- Baa fu pílaa, hayaa garoo, fu an.

³⁸ «Baa gëm garoo béeb húlúb-músúmaa onohi kipesda, hay kihaal ga duuyci» fodaa daa Këyítfaa wo'kada.

³⁹ Ga wo'eenaama Yéesu wo'ee Helaa yisela'iyaa buwaa gëm gari yah kilaasda. En ki'ena, ga wahtaama, lakanaa Helaa yisela'iyaa erohussii ndaga lak Kooh e'tii Yéesu ndam duum.

Mbooloomaa hëgískohha ndaga Yéesu

† 7:35 7: 35 Gerekcaa waa' kiwo' buwaa enndii yaawúu' ga ëldúnada.

⁴⁰ Laakka bibo' ga mbooloomaa, daa ba kelo-
hee wo'eencaa Yéesu, ba wo''a an:

- Bii yii kayoh-kayohda yëri en seldiiga-Koohii
sekuda!

⁴¹ Bii noo an:

- Kiristaanii yëri!

Wayee biinoobaa wo''a an:

- Kiristaanii minin kimeyoh Gëlléene?

⁴² Këyitfaa wo''ii an Kiristaanii jom kibok ga
niilaa buu' Dëwít, ee ya yah kilimu ga Betlee'em,
teeraa Dëwít dekeedane?

⁴³ Ga iñaama mbooloomaa dalla kihëgískoh
ndaga Yéesu.

⁴⁴ Laakka ga buwaa, bibo' baa waa'ti ki'am.
Wayee yiinoo gaba yahci le''ii gari.

*Buwaa kuliyyuk ga yaawú'caada sagussa
kigëm ga Yéesu*

⁴⁵ Buwaa watuki Kaanfaa Kooh ee ba wossee
ki'am Yéesuda, boyukussa ga sarahohcaa
biyaakbaa na ga Fërisiyeencaa. Daa ba le'ee,
baama meekissaba an:

- Inii tah ya dú haydohhiiri?

⁴⁶ Ba taassa an:

- Wo'eencaa baa yaama wo'da, ken mosoo
kimeydoh wo'eencaa manda ga kúuwci.

⁴⁷ Fërisiyeencaa abussa yah ga kúuw,
wo'ussaba an:

- Haa bi ga dú ban, dú bok ga buwii ëewdohu
ëgíraadane?

⁴⁸ Dú hotin bo' yiinoo ga buwii kuliyyuk ga
Waasiigaruu wala ga Fërisiyeençii yaa gëm
garine?

49 Man buwii ínohsoo dara ga Waasii Móyíisfa b́erí gëm gari. Buwaama béebba, aylukaa Kooh waa ga dookba.

50 Waa ennda da, Níkodeem, yíinoo ga Fërisiyeencaa ee ya moseera kika' ga Yéesu, wo''aba an:

51 - Waasiigaruu oninnduu kitík bo' kikaan ee lak du sükúrukkiiri ee du ínohoo ati ya tum ya yibóníre?

52 Fërisiyeencaa loffari an:

- Fu ban, fu nam kidëk Gëlíléenoo ya? Malkaa Këyítcaa dijófi', fu hay kihot an seldiiga-Kooh yíinoo meyohoo Gëlílé.

53 [Waa ennda da, baa en béeb yaa boyuk kaanci.

8

Betifaa dúkee yaalci, faanukka na yaal yiliisfa

1 Yéesu aawwa tégëlaa Ólíwiyéecaa.

2 Ga kooh-wíisfaa, ga kímáa cuut, ya boyukka Kaanfaa Kooh. Béeb buwaa hayussa gari, ya yunnga, ya yaa jégí'ba.

3 Daama, jégíroh-waascaa na Fërisiyeencaa haydohussa gari betifaa betu lak enee na ki-faanuk na baa enndii yaalci. Ba tuuki'tari ga leeloo buwaa,

4 ba wo''a Yéesu an:

- Jégírohii, betifii fii betu lak yaa faanuk na baa enndii yaalci.

5 Ee ga Waasii, Móyíis nakoh an betifaa tum iñaamanaa jom kitapu na atoh bi ya kaan. Fu nak, fu wo' ya ga?

⁶ Iñaama ba wo'eeri kifi' Yéesu doonaa ba laak iña ba yabohanndi. Wayee Yéesu dēeldukka, yaa fiis ga kakayfaa na jokonjaagari.

⁷ Ba baa baat kimeekisoh, Yéesu yolohha, wo''aba an:

- Yaa en garúu ee mossii kitum baakaa'da, dawat kiwees betifii atoh.

⁸ Ya dēeldukissa, ya enissa ga kifiis kakayfaa.

⁹ Daa ba kelohee wo'eenaama, ba baa dóokisuk yíinoo yíinoo, dēwoh ga buwaa wēñ ki'en yaakda. Tessa Yéesu na betifaa, lak fa lís kituuk ga daa fa gíwohseedfa.

¹⁰ Yéesu yolohha, meekissa betifaa an:

- Betifii, bada buwii yabeeraada? Ken atti''iiraa kikaane?

¹¹ Betifaa taassa an:

- Ha'mudii, ken atti''iiraa kikaan.

Yéesu wo''ari an:

- Mi ban mi atti''iiraa kikaan. Tíida, ee iña aboh diima, kaa tumis baakaa'.]

Yéesu yëri en lee'laatii bu-ëldúna

¹² Yéesu ewrukissa ga mbooloomaa, wo''a an:

- Mi, mi yëri en lee'laatii ëldúna. Baa taabukoonaa tínsisoo múk ga ñúus, ee ya hay kilaas ga lee'laataa onohi kipesda.

¹³ Fërisiyeençaa dallari kiwo' an:

- Fu, fu en seedi haffu, kon iñii fu seedi'da tuukkii fen.

¹⁴ Yéesu loffaaba an:

- Hídaa ga dii mi seedi' haffooda tooh, iñii mi seedi'da tuukin, ndaga mi ínohin dii mi kúlkohda ee mi ínohin dii mi yahda; d'ú nak, d'ú ínohoo dii mi kúlkohda ee d'ú ínohoo dii mi yahda.

¹⁵ Dú, d'ú atti'i atti'een bo'-súusúus, ee mi, mi atti'oo ken.

¹⁶ Mi nak, mi na' ki'atti'aa, atti'aagoo kooran ga waas ndaga mi enoo hanngoo ga, mi yah ga na Paamudii wossooda.

¹⁷ Bíduunun ga Këyítfaa Waasii an bo' banak boku wo'een ga kiseedi'aa, lak iña ba seedi'fa tuukin.

¹⁸ Mi nak, mi seedi' haffoo ee Paamudii wossooda ban seediroo.

¹⁹ Ba meekissari an:

- Ya da Paamfu?

Yéesu loffa ba an:

- Dú ínohoo ken garíi, enndii mi enndii Paammboo. Enee an d'ú ínohinndoonaa, ennaa ban d'ú ínoh Paammboo.

²⁰ Wo'eenciima Yéesu wo'eeca lakanaa ya yaa kijégíroh ga duuy Kaanfaa Kooh. Ya enee ga yahaa defkataa ekohsi sarahcaada. Ken hayyiiri ki'am ndaga lak wahtaagari le''ii duum.

Yéesu yéegalohha kiyahkaagari ga Paamudiida

²¹ Yéesu wo'issaba an:

- Mi yii yah ee d'ú hayyoo kiraas, wayee d'ú kaanan ga kibaakaa'kii d'ú enukohda. Mi, dii mi yahda, d'ú mínoo da kika'.

²² Waa ennda da, buwaa kuliyuk ga yaawú'caa baa wo' an:

- Ga dii ya wo'an: «Mi, dii mi yahda, d'ú mínoo da kika'», mbaa enndii an ya yah kiharuk?

²³ Yéesu wo''aba an:

- Dú, d'ú bok ga bu-kakay, wayee mi, mi bok ga bu-dook. Dú bok ga ëldúnaanii wii, wayee mi bokkii ga ëldúnaanii wii.

24 Këri tah, mi wo''úu man d'ú kaanan ga baakaa'ciigarúu. En ki'ena, d'ú gëmbii an mi, mi yëri enaa*, d'ú kaanan ga baakaa'ciigarúu.

25 Ba meekissari an:

- Fu, fu yëri en ba?

Yéesu taassaba an:

- Mi dëk ga kiwo''úuka ga dalaaraa bi ga wati.

26 Mi mínin garúu kiwo' enaama ciyewin ee mi mínin ki'atti' garúu enaama ciyewin. Ee baa wossooda bo'-kayoh, ee mi yéegal bu-ëldúna iñaa mi bewoh garída.

27 Ba ínohii an Yéesu wo'eeba loo Paamudii.

28 Yéesu nak wo''aba an:

- Dú bëwí' Kowukii bii ga dook bëríinaa, d'ú hay ki'ínoh an mi, mi yëri en. Ee ban d'ú hay ki'ínoh an mi tumoo dara ga kihaffoo, wayee iñii mi wo'da Paamudii lédí'toori.

29 Bii wossooda, yii naroo. Ya foñnjiiroo mi tes hanngoo ndaga mi tumi iñaa neɓpi rek.

30 Daa ya wo'ee fodaama, bo' biyewin gëmmba gari.

Kowukii Kooh yëri on buwii kilaak hafba

31 Waa ennda da, Yéesu wo''a yaawúu'caa gëmee garída an:

- Binaa d'ú dëk kitaabuk iñii mi jëgírohdanaa, iñaama hay kitewoh an d'ú bitéelíbéeroo kayoh-kayohda.

32 Fodaama d'ú hay ki'ínoh kayohfii ee kayohfii hayyúu ki'on kilaak haffúu.

33 Ba taassari an:

* **8:24** 8: 24 Mi yëri en wo'eencaama man na teekaa Kooh eree hafci ga fikii Móyísda (Eksoot 3: 14). Laakin ban ga Sanj 8: 28.

- Dí, dí bok ga nílaa Abaraham ee dí mosoo ki'en ñaam ken. Kon fu mínndíi na kiwo' an dí hay kilaak haffii?

³⁴ Yéesu taassaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: ɓaa fu tumin baakaa' béeb fu ñaam-baakaa'.

³⁵ Ñaam dëkoo kibok ga kaanfaa ya enohda, wayee kowu boki ga bi taa'.

³⁶ Kon binaa en an Kowukii kéri onndúu kilaak haffúunaa, dú hay kilaak haffúu kayoh-kayohda.

³⁷ Mi ínohin an dú bok ga nílii Abaraham wayee dú manndii nari. Iñii mi jégírohda dú tookkiiri ga keeñjúu, kéri tah dú heelloo ki'ap.

³⁸ Mi, iñii mi hot ga Paammbooda yéri mi wo'. Dú nak, iñaa dú keloh ga paambbúuda yéri dú tumi.

³⁹ Ba taassari an:

- Abaraham yéri en Paambbii.

Yéesu loffaɓa an:

- Dú enee bitowu Abaraham kayoh-kayohd'anaa, eneenaa dú taaban kotcaagari.

⁴⁰ Mi, mi wo'irúu kayohfii mi bewoh ga Koohda, ee diima dú heelloo ki'ap. Abaraham mosoo kitum iñaa manda.

⁴¹ Dú kay, dú taam kotcii paambbúu☆.

Ba loffari an:

- Dí enndii towutaa laaksoo paamun. Dí laakin Paamun yíinoo ee yéri en Kooh.

⁴² Yéesu wo''aba an:

- Binaa enee an Kooh Paambbúunaa, eneenaa dú waa'too, ndaga mi meyoh ga Kooh ee yéri tahoo kihay dii. Hayiigoo diida meyohhii garoo wayee yéri wossoo.

☆ 8:41 8: 41 Malkat 8: 44.

⁴³ Iñii tah ya d'ú ínohoo iñii mi wo''úuda? Dú nam kimínoo kisúkúruk wo'eenciigoo hen, k'eri tah.

⁴⁴ Seytaani y'eri en paammbúu, ee d'ú waa' kitum iña neβ paammbúu yaama. Ga dalaaraa bi wati, ya mos ki'en βaa lagi kumuun βo'. Ya mosoo kituuk ga kayoh ndaga kayoh paallii gari. Ya en na kikaak sabohaa, madi na ya βapka hen, ndaga ya kaakoh-saboh ee saboh límukoh gari.

⁴⁵ Wayee mi, mi wo'i kayoh, ee iñaama tah d'ú gëmmbiiroo.

⁴⁶ Yiida garúu mín kiseedi' an mi tumin baakaa'? Ee en an mi wo' kayohaa, iñii tah ya d'ú gëmmbiiroo?

⁴⁷ Baa Kooh laak, súkúruki wo'eencii Kooh. Wayee d'ú, d'ú súkúrukooca, ndaga Kooh laakki-irúu.

Yéesu deβ Abaraham

⁴⁸ Yaawúu'caa wo'ussa Yéesu an:

- Binaa d'í wo' an fu samariten[☆] ee fu taam na Seytaaninaa, d'í wo''ii kayohe?.

⁴⁹ Yéesu taassaba an:

- Mi taammbee na Seytaani. Mi on Paammboo cée' ee d'ú, d'ú onndiiroo cée'.

⁵⁰ Mi, mi heeli'tii haffoo ndam, βo' yiliis y'eri heeli'too iñaama ee y'eri yah ki'atti'.

⁵¹ kayoh-kayohda mi wo''úuka: βaa fu am wo'eenndoonaa, fu ínohanndii kikaankaa bi taa'da.

⁵² Yaawúu'caa dallari kiwo' an:

- Kimma kimma, d'í ínohin an fu taam na Seytaani. Abaraham kaanin, seldíiga-Koohcaa

[☆] 8:48 8: 48 Malkat 4: 9.

ban kaanuunun, ee fu, fu wo' an: «Baa fu am wo'eenndoonaa, fu kooroo ga kikaan bi taa'.»

⁵³ Paambbii Abaraham, fu wēñnji kilaak solu hene? Ya, ya kaanin ee sēldiiga-Koohcaa ban kaanuunun. Fu tík haffu ba?

⁵⁴ Yéesu taassaba an:

- Binaa mi heeli' haffoo ndamaa, ndamaama enndii tús. Paammboo yēri yahhoo ki'e' ndam, ya yii dú wo' an yēri en Koohyiigarúu.

⁵⁵ En ki'ena, dú inohoori, wayee mi, mi inohinndi. Binaa mi wo'ee an mi inohoorinaa, eneenaa mi yah kaakoh-saboh fodii garúu. Wayee mi, mi inohinndi ee mi abin wo'eeniigari.

⁵⁶ Paambbúu Abaraham, keeñci soossa seb ga daa an ya hay kihot kihaykiigoo ēldúnada*. En ki'ena, ya hotinka, ee ya neblukka ga.

⁵⁷ Yaawúu'caa dallari kiwo' an:

- An ya? Fu laakkii sah tikiis tidaañkaah-yētúus, an fu hotin Abaraham!

⁵⁸ Yéesu taassaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: balaa Abaraham hay ēldúnanaa lak mi yēri en*.

⁵⁹ Daama, ba dalla kibalaḅ atoh, kitapisohhi. Wayee Yéesu múuyca ga duuy buwaa, ya meyca Kaanfaa Kooh.

9

Yéesu wēki'ta yaalaa límu na kibúum

¹ Daa Yéesu enee na kipaaf, ya hotta bo' yaa límu na kibúum.

² Tēelíbéecaagari meekisohussari an:

* **8:56** 8: 56 Malkat Sēnees 12: 3. * **8:58** 8: 58 Malkat 8: 24,28; 1: 1-3.

- Jégírohii, bii yii límu na kibúum. Baakaa'ciigari kómmbikanoo, caa buwaa límbida?

³ Yéesu taassaḅa an:

- Enndii baakaa'ci wala baakaa' buwaa límbida kómmbika. Ya enin búumí' doonaa Kóoh mín kiteewoh tumeencaagari ga bii.

⁴ Waa ḁu bii ga noh, ḁu jomin kitum íñii bii wosoo nakkoo kitumḁa. Ndaga wekaa waa hay waa ken mínandii kilégëy dara.

⁵ En lak mi yii lís ga ëldúnanaa, mi yërí en lee'laatii ëldúna.

⁶ Ga waa Yéesu lëehí'ta kiwo' fodaama, ya toossa kakay, ya tóoyí'ta kakayfaa na mitoosmaa. Ya leeffa ga tuhastaa búumíraa,

⁷ ya wo''ari an:

- Kara, fu sëmúluknee ga músúmaa mbalkaa Sílowee*. Wo'eenaama waa' kiwo' «Wosuu-nun».

Búumíraa ka'ta, sëmúlukneera. Ya boyukka lak hascaagari hotin say.

⁸ Buwaa deeyoh nari kaandá na buwaa ínoheeri ga kisarahtukḁa ḅaa wo' an:

- Cab! Hanaa enndii bii yugee diine kisarah-tukḁa kay?

⁹ Bii ḅaa wo' an:

- Yërí sah-sah.

Bíinoo ḅaa wo' an:

- Ó'óo, enndiiri, ḅa man hen.

Wayee ḅaa, ga kihafci wo''a an:

- Mi yërí kay!

¹⁰ Buwaa meekissari an:

* 9:7 9: 7 Mbalkaa Sílowee enee ga ḁuuy teeraa Yéerúsaleem.

- Tum na bi fu mínnda kihot?

¹¹ Ya taassa an:

- Baa teeku Yéesu yèrí tóoyí' kakay, ya leeffa ga tuhastiigoo, ya wo''aroo an: «Karaa mbalkaa Sílowee, fu sëmúluknee ga músúmaa.» Mi ka'ta, mi sëmúlukka, tuhastiigoo hotta.

¹² Ba meekissari an:

- Yada baa yaama?

Ya taassa an:

Mi ínohoo daa ya endá!

Fërisiyeencaa meekisohussa baa búumeeda

¹³ Buwaa bayya búumíraa wëkíruda ga Fërisiyeencaa.

¹⁴ Wiima, lak Yéesu tóoydee kakayfaa ga bes Sabat, ya tummba bi hascaa búumíraa hotta.

¹⁵ Iñaama tah, Fërisiyeencaa ban meekisohussa baa yaama iña tumsee bi ya mínnda kihotda. Ya wo''aba an:

- Ya tumdeeroo kakay fitóoyí' ga hasciigoo, mi sëmúlukka, mi dalla kihot.

¹⁶ Laakka ga Fërisiyeencaa, baa wo' an:

- Bii tum iñii yiida, meyoohii ga Kooh, ndaga ya faali''ii bes Sabat.

Wayee bíinoo wo''a an:

- Bo' mín na kiteewoh mandargacaa man na cii en lak ya tumoh-baakaaraa?

Kihégískoh laakka ga díkaantífa.

¹⁷ Fërisiyeencaa meekisohussa baa wëkíruda an:

- Fu nak, fu ínoh ya ga bii tah hasciigaraa kihotda?

Ya taassa an:

- Iña seldíiga-Kooh!

¹⁸ Buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada tooksérii kigëm an baa ba hot yaama enee búumí'. Ba bayneera buwaa límmbida,

¹⁹ ba meekissaba an:

- Bii yii yëri en kowukiigarúu d'ú wo' an límu na kibúumfane? Kon tum na bi ya yii mín kihot diima?

²⁰ Buwaa lím búumíraada taasussa an:

- Dí ínohin an kowurii ee ya límu na kibúum.

²¹ Wayee daa ka en bi ya mínin kihotfa, iñaama dí ínohoo dara ga. 'Baa wëkí' hasciigarida, dí ínohoo. Meekisatti: ya enin yaak, ee ya mínin hafci kiwo'i'.

²² Buwaa lím búumíraa wëkírudfa wo'see iñaama kiniik buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada. Ndaga yaawúu'caa yéegohseera ga an, béeb baa fu seedi' an Yéesu yëri en Kiristaaniinaa, ba kaallaa jaangaagaba.

²³ Iñaama tah buwaa lím búumíraada wo'ussa an «ya enin yaak, meekisatti».

²⁴ Fërisiyeencaa bayussa baa enee búumí'da kotaa kukanakkaa, wo'ussari an:

- Wo'daa KooH rek! 'Dí ínohin an baa yaama tumoh-baakaa'.

²⁵ Baa wëkírudfa taassa an:

- Ya en tumoh-baakaaraa, mi ínohhii dara ga. Wayee iña mi ínohda yëri en an mi búumeera ee diima mi yii hot.

²⁶ Fërisiyeencaa meekissari an:

- Ya tumeeraa ya? Ya tume na bi hasciigaraa mínnda kihot?

²⁷ Búumíraa wëkírudfa taassaba an:

- Mi dewinndúuka kiwo' ee d'ú s'úkúrukkiiroo. Dú waa' ya ga kikeloh mi wo'is? Hanaa d'ú ban d'ú waa' ki'en bitéelíbéeci?

²⁸ Ba baa bassi, wo'ussari an:

- Fu y'eri en téelíbéeci kay? Wayee dí, dí téelíbée Moyís.

²⁹ Dí ínohin an Kooh wo'in na Moyís, wayee bii yii, dí ínohoo sah dii ya meyoħda.

³⁰ Baa taassaba an:

- Iñaama, en ki'ena dooyin waa'. Dú ínohoo dii ya meyoħda ee moona déy, y'eri tum bi hasciigoo hotin!

³¹ Du ínohin an Kooh tookĊoo tumoh-baakaa'. Wayee ya tookĊi béeb baa onndi céé' ee tum iña ya waa'da.

³² Ken mosoo kikeloh daa bo' w'eki' bo', yaa límu na kibúum.

³³ Bii yii meyoħéeri ga Koohaa eneenaa mínoo dara kitum.

³⁴ Ba taassari an:

- Fu límu múlúnj mút ga baakaa', an fu waa'tii kijégi!

Waa ennda Ċa, ba kaallari fooh.

Búumí' ga hel

³⁵ Yéesu yéenĊa an F'erisiyeenĊaa kaaluunun baa ya w'ekireeĊa fooh. Daa Yéesu hídohee nari, Yéesu meekissari an:

- Fu g'emin ga Kowukii biine?

³⁶ Baa taassa an:

- Ha'mudii, baama ya ba, mi g'em gari?

³⁷ Yéesu wo''ari an:

- Kon book fu hotinndi, ndaga bii wo' naraaĊa y'eri!

³⁸ Baa wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, mi gëmin garaa!

Fodaama ya yí'a ga fíkíi Yéesu.

³⁹ Lëehí'ta Yéesu wo''ari an:

- Mi hay ëldúna doonaa ëldúna laak atti': en ðanaa búumí'cii hot lañ ee buwii en na kihotfa búumu tërúus.

⁴⁰ Laakka Fërsiyeençaa ensee daama nari. Daa ba kelohee iñaa Yéesu wo'da, ba meekissari an:

- Kon dí ban, dí iñcii búumíre?

⁴¹ Yéesu taassaba an:

- Dú enee ñibúumíraa eneenaa dú enoo ñitumoh-baakaa'! Wayee dú wo' an: «Dí hotin», kërí tah dú tes ñitumoh-baakaa'.

10

Liiwukaa wo' ga loo nïirohaa yijófi'yaada

Yéesu liiwukka an:

¹ - kayoh-kayohda mi wo''úuka: Baa aas ngídii baalcii ee koorohhii hali wayee këldúkoh diliisaa, baama iñaa lok, iñaa gúroh-waas.

² Wayee baa aasoh haliida, yëri en nïirohii baalcii.

³ Baa neehi yopaa kiwatuk baalcaada hayyi kilégísi' halaa ee baalcaa kelohsin koonaci. Ya bay baalcii en buucida, yaa en béeb ga teekaagari, ya meydohba fooh.

⁴ Binaa ya meydoh baalcaagari béebbanaa, ya kuliyuk ga fíkíi, ba taabukiri ndaga ba ínohin koonakaagari.

⁵ Baalcaa taabukanndii múk baa ba ínohoo, ba namannadi kinúp hen kay ba úsaayyi ndaga ba ínohoo koonakaagari.

6 Yéesu liiwukkaba fodaama, wayee ba ínohéeríi ñnaa ya waaree kiwo'da.

7 Yéesu wo'issaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: mi yëri en halii ngídii baalcii.

8 Buwaa ñebpoo kihayda, béebba bilok na bigúroh-waas, wayee baalcaa súkúrukussiiba.

9 Mi yëri en halii. Baa aas, kooroh garoonaa hay kimúc. Ya hay kimín ki'aasi, ya meyi ee ya hay kihot ñnaa ya líifdohan lookci.

10 Lok nak, kilok, ki'ap, na kiyah don haydohiri. Mi nak, mi hay doonaa buwii laak kipes ee ba laakka bi dooy sèk.

Yéesu tíki'ta Fërisiyeencaa ga an:

11 - Mi yëri en nírohii yijófi'yii. Níroh yijófi'erohi kumuunci hen ndaga baalcaagari.

12 Wayee baa enndii níroh, laakkii baalcaa ee kopa' don tahhi kiníi'. Ya hoti gumuu hayinaa, ya dal kinúp, ya foñ baalcaa, gumuufaa am ga baalcaa, tasaaroh yopaa.

13 Nírohaama núpin ndaga kopa' tahhi kiníi' ee baalcaa bíttiiri.

14-15 Mi yëri en nírohii yijófi'yii. Fodii dii Paamudii ínohhoo ee mi ínohinndida, fodaama ban, mi ínohin baalciigoo, ee baalciigoo ínohinndoo. Ee ban, mi hay ki'eroh kumuunkiigoo ndaga baalciigoo.

16 Mi laakin ban baal biliis baa enussii ga ngídii wii ee mi jominba kihaydoh. Ba hay kisúkúruk ñnaa mi wo'da. Fodaama ba en yop wínoo, nírohii en yínoo.

17 Paamudii waarinndoo ndaga mi hay ki'eroh kumuunkiigoo, mi laasiska.

18 En ki'ena, ken mínoo kibeb kumuunkiigoo. Newanndoo hen mi erohka. Mi laakin dooli ki'eroh kumuunkiigoo na kilaasiska. Iñuma yèrí Paammboo nakkoo kitum.

19 Wo'eencaa Yéesu wo' caama haydohissa kihégískoh ga d'uuy yaawúu'caa.

20 Biyewin gaba, baa wo' an:

- Bii yii taam na Seytaani, ñalaañkin! Dú en ya dii d'ú s'úkúrukiri?

21 Wayee buwaa bínoo, baa wo' an:

- Baa taam na Seytaani wo'oo wo'eencii cii de! Ee sah, Seytaani mín na ki'on búumí' kihot?

Yaawúu'caa sagussa kigëm Yéesu

22 Hídukoh ga jamaanu fiyoon, laakka feet ga Yéerúsaleem waa yaawúu'caa feeti kiníindísuk besaa ba dínkaanee Kooh Kaanfaagaridá*.

23 Yéesu enee ga Kaanfaa Kooh, ya yaa tíidísuk ga d'ekataa wo'u «Ruumaa Salomonda†.»

24 Yaawúu'caa dalla kihayu, wíilussari, ba wo''ari an:

- Fu íisanndíi ga kúmpafii bi kera? En an fu yèrí en Kiristaaniinaa, wo'aaríika bi lee' lañ.

25 Yéesu taassaba an:

- Iñaa mi wo'eerúuka kera? Wayee d'ú gëmmbiiroo. Iñcii mi tumi ga teekii Paammbooda cèrí seedi''oo.

26 Wayee d'ú gëmmbiiroo ndaga d'ú bokkii ga baalciigoo.

27 Baalciigoo s'úkúruksin iñaa mi wo'da. Mi ínohinba ee ba bii taabukoo.

* **10:22** 10: 22 Kaanfaa Kooh ga Yéerúsaleemda. † **10:23** 10: 23 Malkat Tumeen 3: 11 na Tumeen 5: 12. Iñaa man na werandaa ee jíp ciyégísí' cèrí amwa.

²⁸ Mi onḁa kipeskaa leehoo taa'da, ḁa sanju'oo múk ee ken te'ooba ga yahhoo.

²⁹ Iñii Paamboo e'tooda yëri wëñ kiyak iñaa en béeb ee ken mínoo kite' dara ga yah Paamudii‡.

³⁰ Mi na Paamudii, dí wínoo.

³¹ Daama nak, yaawú'caa balawissa atoh kitapisoh Yéesu bi ya kaan.

³² Yéesu dallaba kiwo' an:

- Mi tumin ga fikíirúu enaama ciyewin cijófi', caa Paamudii onndoo kitum. Wiida ga tumeencaama tah bi dú waa'too kitapisoh atoh bi mi kaan?

³³ Yaawú'caa wo'ari an:

- Tumeen wijófi' tahhii bi dí waa'taa kitapisoh atoh, wayee dii fu ḁas Koohḁa tah. Ndaga fu ḁo' don ee fu waa' haffu kitík Kooh.

³⁴ Yéesu taassaba an:

- Bíduunun ga Këyítfaa waasiigarúu an Kooh wo'in an: «Dú ḁikooh».

³⁵ Buwaa Kooh éewdoh wo'eenaama gabaḁa ya teekba ḁikooh ee iñaa Këyítfaa wo'da ken mínoori kinís.

³⁶ Mi, Kooh yëri tanukkoo, wossaroo ëldúna. Kon dú mín na kiwo' an mi ḁasin Kooh ga dii mi wo' an mi kowu Koohḁa?

³⁷ En lak mi tummbii iñcii Paamboo nakkoodanaa, kaa gëmattoo.

³⁸ Wayee en lak mi tumcanaa, luu enee an dú waa'tiiroo kigëm sah, gëmat tumeenciigoo, en

‡ **10:29** 10: 29 Iñii Paamboo... iñaa en béeb laakin ga bíncaa cidewaacaa, caa wo' an: «Paamboo yii e'toobaḁa yëri wëñ kilaak ḁaa en béeb.»

danaa d'ú ínoh píŋ an Paamudii yii garoo ee mi yii ga Paamudii.

³⁹ Daama, ba baa heelis ki'am Yéesu, wayee ya rëccaba.

⁴⁰ Waa ennda da, Yéesu karissa bakaa hanoh húlúwaa Yúrden gaada, ga daa Saŋ bētísi'ohee buwaada, ya ennda daama.

⁴¹ Bo' biyewin hayussa gari ee ba baa wo' an:
- Saŋ déy tummbii kintaan wínoo, wayee bééβ iŋaa ya wo'ee ga bii yiida enee kayoh.

⁴² Waa ennda da bo' biyewin daama gëmussa ga Yéesu.

11

Lasaa', filii Yéesu kaannda

¹ Laakka baa keen d'úukool. Ya teeksee Lasaa' ee dëkee Bétaníi, dëk-kawaa Mëri na Marta dëkohda.

² (Mëri yiima yëri en yaa leefee la'kolëña ga kotcaa Ha'mudii, ya moossaca na fenfaagarida. Këmëenkiiba Lasaa' yëri d'úukoolee.)

³ Yaakmuncaa Lasaa banakbaa bibetibaa wosohussa ga Yéesu kiwo''i an:

- Ha'mudii, filiifu d'úukoolin.

⁴ Daa Yéesu kelohee iŋaama, ya wo''a an:

- D'úukoolaa Lasaa' waama, bayoo kumuunci, wayee wa yah kiteewoh ndamii Kooh, ee doonaa Kowukii Kooh laak Ndam ga.

⁵ Marta na këmëenkiici Mëri na Lasaa' ensee buwaa Yéesu waarin.

⁶ Yéesu baatta kiyuŋ bes kanak ga dëkataa ya enoheeda ee lak ya yéegin an Lasaa' d'úukoolin.

⁷ Lëehi'ta ya wo''a tëlíbéecaagari an:

- Du boyukat Yúudée.

⁸ Tëelíbéecaagari taassari an:

- Jégírohii, maañjii dara, yaawúu'caa heelseeraa kitapisoh na atoh bi fu kaan ee an fu waa' kiboyukis daama!

⁹ Yéesu wo''aba an:

- Hanaa noh-noh wíinoo tumirii wahtu cidaan'kaah na wahtu kanak? Binaa bo' tíin na nohaa, ya kéftukoo, ndaga ya hoti lee'laatii ga éldúnaada.

¹⁰ Wayee binaa bo' tíin na wekaa, hay kikéftuk ndaga ya taamm'bi na lee'laat.

¹¹ Lée'hí'ta, ya tíkka ga an:

- Fiiliiruu Lasaa' neehin, mi hay kika', mi yúunneeri.

¹² Tëelíbéecaa taassa an:

- Ha'mudii, en lak ya neeh hena, ya hay kitani.

¹³ Yéesu wo'ee kikaankaa Lasaa', wayee tëelíbéecaagari foonsee an ya wo' pëní-fayaan.

¹⁴ Yéesu dallaba kiwo' fañ an:

- Lasaa' kaanin,

¹⁵ laakkiroo da, wayee d'ú tah ka newohharoo da, en danaa d'ú gëm garoo. Du yahat kon bi gari.

¹⁶ Waa ennda da, Toomaa yaa wo'u Síisaada, wo''a tëelíbéecaa bíinoo an:

- Du ban, du karat na Jégírohii, du kaannee nari!

Yéesu yëri en kimíliskii, ennda kipeskii

¹⁷ Ga waa Yéesu le'da, ya laak Lasaa' acunun bi laakin bes cinikiis.

¹⁸ Bétaníi en ga yahaa Yéerúsaleem, ee ca úsaayohin íña le' kíloomeet kaahay.

¹⁹ Lak yaawúu' ñiyewin hayuunun ga Marta na Mëri kicolukfa ga këmëenkiífa yaa kaanda.

²⁰ Daa Marta kelohee an Yéesu hayin, ya meyca kitëebílukki, wayee Mëri yuŋga ga kaanfaa.

²¹ Marta dalla kiwo' Yéesu an:

- Ha'mudii, fu enee diinaa, eneenaa këmëenkiíroo kaanoo.

²² Wayee bi diima sah, mi ínohin an tóoh iñaafu kiim Koohaa, onndaari.

²³ Yéesu wo''a Marta an:

- Këmëenkiífu hay kimíís.

²⁴ Marta taassa an:

- Mi ínohin an ya hay kimíís besaa ñuwaa mílisan bërii ga besaa mëenjoñda.

²⁵ Yéesu wo''ari an:

- Mi en kimíís, mi en kipes. Baa gëm garoonaa, luu ya kaanee, ya hay kipes.

²⁶ Ee ñaa pes gëm garoo tóoh, kaanoo múk. Fu gëmin iñume?

²⁷ Marta taassa an:

- Ee Ha'mudii, mi gëmin dijófi' an fu yëri en Kiristaanii, Kowukii Kooh, yii jomee kihay ëldúnada.

Yéesu kodukka

²⁸ Daa Marta lëehdee kiwo' fodaama, ya yaa yah kibaynee Mëri këmëenkiíci. Ya le''a, móodí'tari an:

- Jëgírohii yii dii, ee ya meekisohhaa.

²⁹ Daa Mëri kelohee iñaama, ya dalla kicoluk, yaa yah ga Yéesu.

³⁰ Wiima lak Yéesu aassii ñëkaa duum, wayee ya lísee kites ga ñëkataa Marta hayeeri kitëebílukfa.

³¹ Yaawúu'caa wéetalsee Mëri ga kaanfaada, daa ba hotee Mëri kolukka, yaa íisuk fooh, ba baa taabukki. Ba foogee an ya yah loyaa kidayuknee daama.

³² Daa Mëri le'ee ðekataa Yéesu enoheeda, ya hottari, ya yí'a ga kotcaagari, wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, fu enee diinaa eneenaa këmëenkiroo kaanoo.

³³ Daa Yéesu hotee Mëri yaa koduk, ya na yaawúu'caa taabee narida, faanci púnnda keeñci leehha,

³⁴ ya meekissaba an:

- Dú ac Lasaa' gada?

Ba taassari an:

- Ha'mudii, haya fu hot.

³⁵ Daama Yéesu kodukka.

³⁶ Waa ennda da, yaawúu'caa baa wo' an:

- Malkat dii ya hídeeri kiwaa'da.

³⁷ Wayee laakka gaba baa wo' an:

- Ya yii ya onee búumíraa kihotda, ya mínéeríi ban kitum bi Lasaa' kaanoone?

Lasaa' boykissa ga kipes

³⁸ Waa ennda da, baatissa ga, keeñaa Yéesu wëñnja kileeh, ya yaa yah loyaa. Loyaa enee nogaa yotu ga janjagaa ee atoh wiyaak lagussa ga kúuwkaa.

³⁹ Yéesu wo''a an:

- Nísat atohii!

Marta, yaak yii kaanda, wo''ari an:

- Ha'mudii, ya jomin kidal ki'ot ndaga tumin bes cinikiis caa ya en ga ðuuy loyii.

⁴⁰ Yéesu taassari an:

- Mi wo'éeríraa an binaa fu gëmaa, fu hay kihot ndamii Koohe?

⁴¹ Ba níssa atohaa. Yéesu bëwí'ta hascaagari d'ook asamaan, wo''a an:

- Paamudii, mi gërëminndaa ga dii fu súkúrukinndooda.

⁴² Mi ínohin an fu súkúrukinndoo besaa en bééβ. Wayee buwii wiilloo bii bërí tah mi wo' íñii yii, doonaa ba gëm an fu wossoo.

⁴³ Daa Yéesu lëehdëe kiwo' íñaama, ya fiippa koonaa ga d'ook an:

- Lasaa', meyya fooh!

⁴⁴ Lasaa' meyya fooh, kotcaagari na yahcaa múluunun na lëmíi, fíkíifaa kúnukin na úuf.

Yéesu wo''a buwaa an:

- Múulísatti, d'ú íissi ya yee!

Yaawúu'caa baa pokoh noh ki'apluk Yéesu

(Mëccëe 26: 1-5; Marka 14: 1-2; Lúkkaa 22: 1-2)

⁴⁵ Yaawúu' biyewin ga baa hayee kaan Mëri ee hotsee íña Yéesu tumee yaamada*, gëmussa gari.

⁴⁶ Wayee laakka gaβa baa ka' ga Fërisiyeencaa, béestí'taba íña Yéesu tumeeda.

⁴⁷ Waa ennda da, sarahohcaa biyaakbaa na Fërisiyeencaa dalla kibëytoh paanaa wiyaakwaa. Ba wo''a an:

- Bii yii kat, íñii ya tum ga kíntaanda hëpin. Du tuman na?

⁴⁸ Binaa d'ú íissi ga íñii ya enukohdanaa, bééβ hay gari kigëm, ee baanaa bu-Room hay kikeenu

* **11:45 11: 45** Íña Yéesu tumee yaama: hídukoh ga kaanaa Lasaa' bi Yéesu mílisi'tarífa.

ga d'ookkuu, ba pook Kaanfaa Kooh, ba tas heetiigaruu!

⁴⁹ Kayíf, yíinoo gaɓa ee kíisci† laakki lak yèri enee ha'-kaadaa sarahohcaa, dalla kiwo' an:

- Dú daal, d'ú ínohoo íñii laakɗa.

⁵⁰ Dú hottii an íña gën garúuda yèri en ɓo' yíinoo kani' ɓéɓ kúlkiine? Fodaama heetii d'úboo ɓéɓwa.

⁵¹ En ki'ena, íña Kayíf wo' yaama meyoheeríi gari. Ya yèri enee ha'-kaadaa sarahohcaa kíisci, ee fodii séldíiga-Kooh ya wo''a an Yéesu jomin kikaan ndaga heetaagari.

⁵² Enndii an Yéesu jomee kikaani' heetaagari don, wayee ɓan ya jomee kikaan, doonaa ya hídíroh ɓéɓ towutii Kooh tasarukoh ga éldúnada, ee ɓa en heet wíinoo.

⁵³ Aboh ga besaa ɓèrii, ɓuwaa kuliyuk ga yaawúu'caada abussa an ɓa hay ki'apluk Yéesu.

⁵⁴ Íñaama tahha Yéesu íissa kikari na kihayi ga d'uuy yaawúu'caa, ɓéɓ hotiri. Ya namba kika' teeraa Efarayím ga gohaa hanoh ɓak égí'-dúndagaada. Ya ennda daama na tēelíbéecaagari.

⁵⁵ Waama lak feeta Paakaa Yaawúu'caa deeyin, ɓo' ɓiyewin meyoheessa gohcaa ɓa dēkohɗa, karussa Yéerúsaleem kisétí'siruk, balaa feetaanaa.

⁵⁶ Ba ɓaa raas Yéesu, ee ga d'uuy Kaanfaa Kooh ɓa enoheɗa, ɓa ɓaa meekisoh ga díkaantíɓa an:

- Dú ínoh ya ga? Ya hayandii feetiine?

† **11:49** 11: 49 Kayíf Ga jamaanaa íñcaama heweɗa, Kayíf yèri enee ha'-kaadaa sarahohcaa. Ba falsi bi ga kikaanɓa wala book ɓu-Room nísɓa ga kuliyuk.

⁵⁷ Sarahohcaa biyaakbaa na Fërsiyeencaa nakohsee an laak baa ínoh daa Yéesu enohdanaa, ya le'dohatka gaba, en d'anaa, ya abu.

12

Mëri leeffa la'koleñ ga kotcaa Yéesu

¹ Yéesu ka'ta Bétanii, ga daa Lasaa', yaa ya mílísdee dëkohda, lak tes ga bes ciyitniinoo Paakaa yaawú'caa le'.

² Ya tíkdussa cuuníin daama. Marta yëri norohee ee Lasaa' bokee ga buwaa bok na Yéesu kanuufa.

³ Waa ennda da, Mëri bebpa iñaa hín na le'-líita' ga la'koleñ wiséeri' waa koocussii ee hëwrohu kedikkaa wo'u naa'. Ya ííffawa ga kotcaa Yéesu, lëehi'ta ya yaa moosca na fenfaagari. Kaanfaa béeb eeñja ban na ngetaa la'koleña.

⁴ Wayee Yúdaa Iskariyot, yíinoo ga tëlíbéecaa Yéesu ee yëri naranndi ki'on bíiñda, wo''a an:

⁵ - La'koleñuma mínéerií kitoonu kopa' wiyewin, wa sarahohu buwii laakoodane?

⁶ Yúdaa wo' iñaamanaa enndii an helci karee ga buwaa laakooda, wayee ya enee lok. Yëri daakee nafa-hëelísaagaba ee iñaa aasi gada, ya daanee ga kiloki hen.

⁷ Yéesu nak wo''a an:

- Íisaa ha'ci! La'koleñii wii wëri' ya dëwí' ee wa aaw besaa mi yah ki'eku ga loyaada.

⁸ Buwii laakooda, ba yah narúu dii besaa en béeb. Wayee mi, mi yahhii narúu ki'en dii bi taa'.

Yaawú'caa pokohussa nof ki'apluuk Lasaa'

⁹ Bo' biyewin ga yaawú'caa yéegussa an Yéesu yaa ga Bétaníi, ba baa yah daama. Ee en ki'enaah kihot Yéesu rek bayéeriiba daama, wayee ba waaree kihot ban Lasaa' yaa Yéesu mílísdeeda.

¹⁰ Sarahohcaa biyaakbaa júwohusa kon ga ki'apluk Lasaa' ban,

¹¹ ndaga ya yëri tah yaawú' biyewin foñussaba, gëmussa ga Yéesu.

Yéesu aassa teeraa Yéerúsaleem na ndam wiyaak

(Mëccëe 21: 1-11; Marka 11: 1-11; Lúkkaa 19: 28-40)

¹² Ga kooh-wíisfaa, bo' biyewin ga baa hay feetaa Paakda yéegussa an Yéesu yaa hay teeraa Yéerúsaleem.

¹³ Ba dalla kiheel soo'soo', ba meyca teeraa kihídohnee nari, ba baa wo' didóolí' an:

- Óosaanaa! Kooh barkeelat bii hay ga teekii Ha'mudiida, buurii Isarayeel!

¹⁴ Fodaa daa bídu ga Këyítfaada, Yéesu bebpa cúmbú'-baam, ya lappa ga dookгаа. En ki'enaah, Këyítfaa wo' an:

¹⁵ «Kaa tíitat dú, bu-Síyon*,
Buuriigarúu yeema hayi,
ya lap cúmbú'-baam.»[☆]

¹⁶ Ga wahtaa iñcaama laakda, tēelíbéecaa Yéesu ínohséeríi iñaa ca waaree kiwo'da. Wayee ga waa Kooh e' Yéesu ndam ga toohda, ba níindísukka iñcaah aaw gari, bínsee ga Këyítfaa ee ba ínohha an iñcaama tooh laakin gari.

* **12:15** 12: 15 Bu-Síyon Teeraa Síyon ee waa' kiwo' dëkaa Yéerúsaleem. ☆ **12:15** 12: 15 Sakarí 9: 9.

¹⁷ Béeb buwaa maasohee ga waa Yéesu wo' Lasaa' kimey loyaa, ya mílísí'tarífa, seedi'ussa íñaá ba hoteeda.

¹⁸ En ki'enaá, lak bo' biyewin kelohuunun an Yéesu tumin kítaanaa waama, kéri tah ba hayya kihídohnee nari.

¹⁹ Fériásiyeencaa nak baa wo' ga díkaantíba an:

- Dú hotine, d'u mínoo dara ga, malkat béeb buwii bii taabukki.

*Laakka Gerekcaa waa'see kihot Yéesu
(Méccée 16: 21-28)*

²⁰ Laakeera biGerek ga buwaa hayee Yéerúsaleem, ga feetaa yaawúu'caa, kijaamuk Koohda.

²¹ Ba ka'ta ga Filiip. Filiip yaama dékee Betsaydaa, dék-kaw ga gohaa Gélílee. Ba wo''ari an:

- Kiyaaakii, dí waaree kihot Yéesu!

²² Filiip ka'ta wo'neeraka Andari. Ba taammba ba banak, ba wo'neera Yéesu.

²³ Yéesu wo''aba an:

- Wahtii le'in, wii Kowukii bii yah kilaas ga ndamiigarífa.

²⁴ kayoh-kayohda mi wo''úuka: binaa kupesoh keen ga kakay, ja kaanndiinaa, ja tesan kupesoh. Wayee binaa ja kaanaa, ja hay kilím towu tiyewin.

²⁵ Baa fu keeñuk kipesfunaa, fu hayka kiñak bi taa'. Wayee baa fu líkkii helpu ga kipeskiigaraa doŋ ga éldúnadanaa, fu hay naka kites, fu pes bi taa'.

26 Baa waa'too kisúrnga'ukaa, ya taabukattoo, ee daa mi enohda, súrngaagoo fan yah da. Baa súrnga'uk garoonaa Paamboo hayyi ki'on cée'.

Yéesu wo''a ga loo kikaankaagari
(Mëccëe 16: 24-27)

Yéesu tíkka ga an:

27 - Diima deŋ heliigoo hícukohin. Haa mi wo'an ya? Mi wo'an an: «Paamudii, músalaaroo ga coonucii yahhoo kidal ga wahtiimane?» Múk! Man kikoo' ga coonucii ga wahtiimada tahhoo kihay.

28 Paamudii, eraa teekiigaraa ndam!

Waa ennda da, laakka koonakaa meyoh dook-Kooh, wo''a an:

- Mi erinwa ndam kumëeñí' ee mi haywa ki'e'sis ndam.

29 Ga mbooloomaa enee daama ee kelohsee koonakaada, laakka buwaa wo' an:

- Iñaa ínín!

Bíinoo an:

- Malaaka wo' nari!

30 Wayee Yéesu wo''a da an:

- Enndii haffoo tah koonakuma kikelohuk, wayee dú bërí tahka kikelohuk.

31 Diima deŋ wahtii éldúna yah ki'atti'ohuda le'in. Diimanaa buurii yibóní'yii tík yah ga éldúnada kaalu ga fooh.

32 Ee mi, binaa mi bëwíru, mi tíim kakayfiinaa, mi hay kinook buwii béebba, ba hay garoo.

33 Yéesu wo'ee iñaama, kiteewoh daa kikaankaagari yah kimanda†.

† 12:33 12: 33 Daa kikaankaa Yéesu yah kimanda waa' kiteewoh daayaa ya daaysan ga kuraanaada.

34 Mbooloomaa taassari an:

- Dí jaŋ ga Këyítfaa Waasiigaríi an Kiristaanii pesan bi taa'. Kon fu mín na kiwo' an Kowukii bii jomin kibëwíru ka tíim kakayfii? Bii en Kowukii bii yaama, ya ba?

35 Yéesu wo'aba an:

- Lee'laatii wii lís ki'en narúu, wayee yahissii kimaañ. Tíidat, waa lee'laatii wii narúu, en danaa wek betoorúu, ñúus ammbúu. Baa tiin ga ñúus ínohoo daa ya aawoh.

36 Gëmat ga lee'laatii waa wa wii narúu, en danaa d'ú en fibo' lee'laat.

Daa Yéesu wo'eeba iñaama bi lëehí'ta, ya kolukka yaa yah, ya daakukkaɓa.

Yaawúu'caa sagussa kigëm ga Yéesu

37 Kíntaancaa Yéesu tum ga fíkíi yaawúu'caada, ga daa ca hín kiyewinda tooh, tahii bi ba gëmmba gari.

38 Fodaama, iñaá Ísayíi, sëldíiga-Koohaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an:
«Ha'mudii, bii gëm iñii d'ú yéegalohda ba?
Ha'mudii teɓ ba dooliigari?»‡

39 Ee iñaá tah ba mínndii kigëmɗa, Ísayíi wo'issa ga an:

40 «Kooh búumí'ta hascaagaba,
ya yëgísí'ta keeñcaagaba,
doonaa ba hotoo na hasba,
ee ba ínohoo ga keeñba.»

Kooh tíkka ga an:

En danaa, ba súpíto kipeskaagaba, mi wëkí'ba.

‡ 12:38 12: 38 Wo'eeniima, sëldíiga-Koohaa wo'wa ga Ísayíi 53: 1.

41 Ísayíi wo''a iñaama ndaga lak ya hotin ndamaa Yéesu, ee ya wo'ee iña aaw gari.

42 Wiima sah, lak ga buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada, fiyewin gaba gëmseera ga Yéesu. Wayee ba kaañjii kiseedi' ngëmaagaba ndaga Fërisiyeencaa. Ba niikee kikaalu ga jaangu-yaawúuraa

43 En ki'ena, gërëmaa meyo ga bo'-súusúus gënëlba gërëmaa meyo ga Kooh.

Wo'eencii Yéesu cëri yah ki'atti' buwii

44 Waa ennda da, Yéesu wo''a ga dook an:

- Baa gëm garoonaa, ya gëmbii, eemba garoo don, wayee ya gëm ga baa wossooda.

45 Baa hottoonaa, hotin baa wossooda.

46 Mi en lee'laat ee mi hayin ëldúna doonaa béeb baa gëm garoonaa dëksisoo ga ñuus.

47 Baa keloh wo'eenciigoo ee ya ammbiicanaa, enndii mi yahhi ki'atti'. En ki'ena, ki'atti' ëldúna haydohhiroo, wayee mi hay kimúsal ëldúna.

48 Baa saŋgoo ee tookkii wo'eenciigoonaa, atti'ohaagari tuukin tek. Yëri en wo'eenii mi jëgírohda, ee bëriinaa ëldúna túki'anda wëri yahhi ki'atti'.

49 Ndaga mi wo''ii ga teekkoo wayee Paamudii wossooda yëri nakkoo ga kihafci iñii mi jom kiwo' na iñii mi jom kijëgírohda.

50 Ee wóorindoo hël an iñii ya nakohda wëri onohi kipeskaa leehoo taa'da. Këri tah jëgírohiigoo, mi tumwa foda da Paamudii nakkooka kitumda.

13

Yéesu tíssa kotcaa téelíbéecaagari

¹ Enee ga besaa balaa Paakaa yaawúu'caa. Yéesu ínoheera an wahtaa ya jom kikolkoh éldúna, ya boyuk ga Paamcida le'in. Ya mosee kiwaa' buunci ga éldúna ee ya waa'taba bi ga daa ya kaanoh.

² Yéesu enee na kicuuníinuk na téelíbéecaagari. Seytaani, lakanaa tumin kuméeñi' ga keeña Yúdaa Iskariyot, kowukaa Simoŋ, halaat kitoon Yéesu.

³ Yéesu ínoheera an ya meyoh ga Kooh ee ya yah kiboyukis gari. Ee ban ya ínoheera an Kooh, Paamudii tíkin tóoh ga yahci.

⁴ Fodaama ya kolukka ga cuuníinfaa, ya dolla kúltífaagari hanoh d'ookda, ya bebpa úuf, pékírukka.

⁵ Léehi'ta ya íiffa músú ga kanu, ya yaa tísa kotcaa téelíbéecaagari, ee ya yaa moosca na úufaa ya pékírukeeda.

⁶ Daa ya le' bi ga Simoŋ-Pee', yaama wo''ari an:

- Fu Ha'mudii, fu tísi'too kotciigoone?

⁷ Yéesu loffari an:

- Inii mi tum yii, fu ínohoori diimada, wayee fu ínohanndi ga inii aaw fíkíida.

⁸ Pee' wo''ari an:

- Kitísi'too kotciigoone? Múk!

Yéesu loffari an:

- Mí tisi'tiiraacanaa, fu boksisoo naroo ga dara.

⁹ Simoŋ-Pee' wo''ari an:

- En d'anaa Ha'mudii, kaa eem ga kitís kotcii rek, wayee tísa yahcii na hafi ban.

10 Yéesu wo''ari an:

- Baa bookkin, soolukkii kitísuk, enndii kotcaa rekaa, ndaga lak ya setin wic. Dú nak, dú setin wayee enndii béébpúu.

11 (Yéesu ínoheera baa yahhi kitoonda, kèrí tah ya wo''a an «dú setin wayee enndii béébpúu.»)

12 Ga waa ya lèhí'taba kitísi' kotcaada, ya ekkissa kúltífaagari, ya yugissa kiñam, wo''aba an:

- Iñii mi tumi'túuda, dú ínohinndine?

13 Dú, dú bayiroo «Jégírohii», dú bayiroo «Ha'mudii», ee dú wo' kayoh ndaga mi yèrí.

14 Kon en lak mi Ha'mudii, mi Jégírohii, mi tísi'túu kotaa, dú ga kihaffúu, yaa en bééβ fan jomin mooroomci kitísi' kot.

15 Mi teewinndúu waas, doonaa fodii dii mi tumi'túuda dú tumda fan.

16 Kayoh-kayohda mi wo''úuka: súrga wéñoó kilaak solu ha'-kaanci ee baa wosu hen wéñoó kilaak solu baa wossida.

17 Dú ínohin iñaama. Kon binaa dú taabukkanaa, dú hay kiyewin múu'.

18 Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

- Enndii dú béébpúu, dú tahhoo kiwo'. Mi ínohin buwaa mi tanukda. Wayee iñii Kéyítfaa wo' yii jomin kilaak: «Baa bokee naroo kanuda, oninndoo bíiñ.»✧

19 Mi yii wo''úuka diimada balaa iñaama laakaa, en danaa binaa wa laakaa dú ínoh an “mi en bii mi endá.”

✧ 13:18 13: 18 Kañcaa 41: 10.

²⁰ Kayoh-kayohda mi wo''úuka: baa fu took baa mi wosfanaa, fu tookkoo ban mi ga kihaffoo. Ee baa fu tookkoonaa, fu took baa wossooda ban.

²¹ Ga waa Yéesu léehí'ta kiwo' fodaama, keeñci leehha tak, ya wo''a faj an:

- Kayoh-kayohda mi wo''úuka: yíinoo garúu hayyoo kitoon.

²² Tēelíbéecaa baa malakoh, ndaga ba ínohéeríi baa Yéesu wo' narída.

²³ Yíinoo ga tēelíbéecaa, yaa Yéesu keeñukda, lak yaa ga yahaaci.

²⁴ Simoŋ-Pee' kalayyari kiwo''i, ya meekisoh baa Yéesu wo' narída.

²⁵ Tēelíbéenaa tobinukka ga Yéesu, meekissari an:

- Ha'mudii, baama ya ba?

²⁶ Yéesu taassari an:

- Mi hay kiñoon yaak-mbúurú ga ñamahii, ee baa mi eranwada, yerí ya.

Yéesu dalla kibeβ yaak-mbúuraa, ñoonndawa ga ñamahaa, e'ta Yúdaa, kowukaa Simoŋ Iskariyot.

²⁷ Daa Yúdaa ñam mbúuraa hen rek, Seytaani aassa gari. Yéesu wo''ari an:

- Iñum fu yah kitumda, gaawaa ga!

²⁸ (Wayee laakkii yíinoo ga buwaa bokee nari kiñamda yaa ínoh ínaa tah Yéesu wo''ikada.

²⁹ Yúdaa yerí enee daakoh-koparaagaba. Keri tah, laakka tēelíbéecaa foon an Yéesu wossi kilomnee ínaa ba sooluk ga hewaa, wala kisarahnee buwaa laakoo darada.)

³⁰ Yúdaa ðeðpa yaak-mbúuraa Yéesu ereerida, ya dalla kimey. Waama lak Kooh hoowin.

Yéesu dígalla apotaa'caa enaama yi'as

³¹ Ga waa Yúdaa meycá, Yéesu wo''a an:

- Diima Kowukii ðii laakin ndam ee ndamii Kooh laakda kooroh gari,

³² [ee binaa ndamaa Kooh laakda kooroh garinaa], Kooh ðan hayyi kindam na kihafci ee ya hayka kitum diima diima.

³³ Biyaay, kitessoo narúu maañissii. Dú hayyoo kiraas, wayee iña mi wo'ee yaawúu'caada yëri mi wo''úu diima: Dii mi aawda, dú mínoo da kika'.

³⁴ Diimada, mi dígallúu iñii yi'asyii yii: waarohat ga díkaantirúu. Fodii dii mi waa'túuda, dú ðan, dú jom da kiwaaroh ga díkaantirúu.

³⁵ Binaa dú waarohaa, iñaama hay kiteeb ðeðb an dú ðiteelíbeeroo.

Yéesu yéegalohha an Pee' hayyi kitaasuk

(Lúkkaa 22: 31-34; Marka 14: 27-31; Mëccëe 26: 31-35)

³⁶ Simoñ-Pee' meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, fu yah gada?

Yéesu taassari an:

- Daa mi en na kiyahda, fu mínooroo da kitaabuk diimada, wayee paaf fikii, fu hayyoo da kitaabuk.

³⁷ Simoñ-Pee' wo''ari an:

- Ha'mudii, iñii tah ya mi mínooraa kitaabuk diimada? Mi tuukin tek ga ki'eroh kumuunkii-goo ndaga fu.

³⁸ Yéesu taassari an:

- Fu tuukin ga ki'eroh kumuunkiigaraa ndaga mine? Kayoh-kayohda mi wo''aaka: bi siik-pabu kooda, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.

14

Yéesu yëri en waasii ëewruk ga Paamudiida

Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

¹ Kaa jaahli'at! Dú gëmin ga Kooh, gëmat garoo ban.

² Kaan Paamboo yewinin didëkaa'. Ee iñaama laakéeríinaa, eneenaa mi wo'oorúu an mi yii yahhúu kiwaayukdinee daa d'ú enan.

³ Ee mi ka' mi waayuki'túu d'ekataanaa, mi hay kihayis mi bebpúu ga yahaaroo, doonaa daa mi enaa, d'ú ban d'ú en da.

⁴ Dú ínohin waasii ëewruk ga dii mi yahda.

⁵ Toomaa wo''ari an:

Ha'mudii, d'í ínohoo dii fu aawda, d'í mínan na ki'ínoh waasii?

⁶ Yéesu taassari an:

- Mi yëri en waasii, mi en kayoh, mi en kipeskii. Ken mínoo kika' ga Paamudii ee koorohhii garoo.

⁷ Enee an d'ú ínohinndoonaa, eneenaa d'ú ínohin Paamboo ban. Diima den d'ú ínohinndi ee d'ú hotinndi.

⁸ Filiip wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, teewaríi Paamudii ee iñaama hayyíi kidooy.

⁹ Yéesu taassari an:

- Mi enin narúu yimëeñí', ee bi wati Filiip, fu ínohooroone? Baa hotinndoonaa, hotin Paamudii. Kon íñii tah ya fu wo' an: «Teewaríi Paamudii?»

10 Fu gëmbbii an mi yii ga Paamudii ee Paamudii yii garoone? Wo'eencii mi wo''úufa meyohhii garoo. Wayee Paamudii dëk garooda, yëri tum lëgëyiigari.

11 Mi wo''úu man: mi yii ga Paamudii ee Paamudii yii garoonaa, gëmattoo. Luu enndii dara, dú gëm sah ndaga tumeencii dú hotda.

12 Kayoh-kayohda mi wo''úuka, baa gëm garoonaa, ya ban hay kimín kitum iñcii mi tumida, ya hay kitum sah caa wëñda, ndaga mi yii yah ga Paamudii.

13 Ee béeb iñaa dú kím ga teekiigoonaa mi hayyi kitum, en danaa Kowukii teewoh ndamii Paamudii laakda.

14 Binaa dú kimmboo yen ga teekkoonaa, mi tummbi.

Yéesu dígohha Helaa yisela'í'yaa

Yéesu wo''a tēelibéecaagari an:

15 - Binaa dú waa'toonaa, dú hay kitaabuk iñcii mi nakoh kitumda.

16 Ee mi, mi hay kíkím Paamudii ya onndúu bo' yiliis yaa amdohanndúu, yaa enan narúu bi taa'.

17 Baa yaama, yëri en Helaa yisela'í'yaa tee-wohi kayohda. Bu-ëldúna mínsoori kite', ndaga ba mínoori kihot, ee ba ínohoori. Wayee dú, dú ínohinndi, ndaga ya dëk narúu ee ya yii garúu bi taa'.

18 Mi foñanndiirúu fodii tubaayu, mi hay kiboyukis garúu.

19 Tesin ga jutuut bu-ëldúna hotsisanndiiroo, wayee dú, dú hayyoo kihot, ndaga mi yii pes ee dú ban dú hay kipes.

²⁰ Besaama le' bërínaa, d'ú hay ki'ínoh an mi yii ga Paammboo, d'ú ínoh an d'ú bii garoo ee fan mi yii garúu.

²¹ Baa waarinndoo yëri en baa am iñaa mi nakoh ee taabukiwada. Baa waa'toonaa, Paammboo hayyi kiwaa', mi fan, mi hayyi kiwaa', ee mi teewoh haffoo gari.

²² Yúdaa, ee bokkii na Yúdaa Iskariyot, wo''ari an:

- Ha'mudii, mín na ki'en an fu yah kiteewoh haffu garii dí hanngú, ee an fu yahhii kiteewukoh haffuu ga bu-ëldúna tooh?

²³ Yéesu taassari an:

- Binaa bo' waa'toonaa, hay ki'am ga keeñci iñaa mi wo'. Ee Paammboo hayyi kiwaa', mi na Paammboo dí hay gari ee dí dëk ga kaanci.

²⁴ Baa waa'tiiroo, aboo iñaa mi wo'. Ee iñii d'ú keloh mi wo' yii meyoohii garoo wayee meyooh ga Paamudii wossooda.

²⁵ Mi wo'inndúu iñuma, waa mi yii lís narúu ki'en.

²⁶ Lëehíraa, baa yahhúu ki'amdoh ee yëri en Helaa yisela'í'yaa Paammboo yah kiwosoh ga teekiigooda hayyúu kijégi' tooh ee ya hayyúu kiníindís tooh iñcaa mi wo'eerúuda.

²⁷ Mi yii foñi'túu jam. Jamiigoo wëri mi onndúu. Mi onndiirúuwa fodii dii bu-ëldúna onohiwada, kaa léyat ee kaa niikat.

²⁸ D'ú kelohin mi wo'inndúu an: «Mi yii yah ee mi hay kiboyukis garúu.» Binaa d'ú waareeroonaa, d'ú nebluk ga dii mi en na kiyah ga Paamudiida, ndaga Paamudii yëri wëñjoo kiyak.

²⁹ Mi wo'inndúuka diimada, balaa iñcaama laakaa. En danaa ca laak bëríinaa, d'ú gëmboo.

³⁰ Saawalloo narúu hoo'sanndii ndaga sépí'í-ga-nofii, yii tik yahci ga ëldúnada, yii hay. En ki'ena, ya mínoo dara garoo.

³¹ Wayee mi tum fodii dii ya nakkoo kitumda. En danaa, bu-ëldúna mín ki'ínoh an mi keeñukin Paamudii, Kolkat, d'ú meyo hat dii, d'ú yee!

15

Kedik na toytaagari

Yéesu tíkka ga an:

¹ - Mi yëri en kedik-biiñkii kukayohkii, ee Paammboo yëri en yii líni kedik-biiñkiida.

² Koykaa jok garoo, ee límbbii tooh, ya hayka kigú'. Wayee koykaa lím towaa, ya hayka kipaas bi set doonaa ka wëñ da kilím.

³ Dú nak, d'ú sétíruunun haat ndaga iñcii mi jëgí'túuda.

⁴ Enat naroo wínoo fodii dii mi en narúu wínooda. Fodaa daa koy kedik, ka jokukkii ga kedikkaa, ka hañka doñ, ka mínoo kilím towuda, d'ú ñan, d'ú madan fodaama binaa d'ú enndii wínoo naroonaa.

⁵ Mi yëri en kedik-biiñkii, d'ú ñëri en toytii. Baa en wínoo naroo ee mi en wínoo narida man na kedikkaa lím towu tiyewin; wayee d'ú enndii naroonaa d'ú mínoo dara kitum.

⁶ Baa enndii naroo wínoonaa, hay kijafu ga fooh fodii toy tiyowuu, ta súb. Lëehíraa, ta nëgírohu, ta jafu ga kiwii, ta aaw kitak.

⁷ Binaa d'ú en wíinoo naroo ee wo'eenciigoo yégís ga d'uuycúunaa, kíimat iña nebpúu, d'ú hayyi ki'onu.

⁸ Iña en ndam ga Paammbooda w'eri en an d'ú man na kedikkaa lím towu tiyewin ee iñaama y'eri teewohan an d'ú bit'eelíbéeroo.

⁹ Fodaa daa Paammboo waa'tooda, mi ban mi waa'túuda. D'ekat ga kiwaarohkii mi tee'bpúuda.

¹⁰ Binaa d'ú am iñcii mi nakkúudanaa, d'ú hay kidék ga kiwaarohkii mi tee'bpúuda, fodaa daa mi abee iña Paammboo nakeeroo ee mi yii d'ekka ga kiwaarohkii ya tee'pooda.

¹¹ Mi wo''úu iñcuma doonaa keeñ-soosii en narooda en garúu ee d'ú liif na keeñ-soos.

¹² Iñii yii y'eri mi nakkúu: Waarohat ga díkaantirúu fodii dii mi waa'túuda.

¹³ Laakkii kiwaarohkaa yak bi le' ga ki'onoh kumuunfu ndaga bifiliifu.

¹⁴ D'ú bifiliiroo binaa d'ú tum iñii mi nakkúudanaa.

¹⁵ Mi baysisoorúu ga teekii s'urga, ndaga s'urga ínohoo dara ga iña ha'-kaanci tumi. Mi bayyúu ga teekii filii, ndaga mi oninndúu ki'ínoh béeb iña mi bewoh ga Paammbooda.

¹⁶ Enndii d'ú b'eri tanndoo, wayee mi, mi tanndúu. Mi fallarúu, mi wossarúu d'ú ka' ee d'ú tum fodii kedikkaa lím towu, towutaa leehoo. K'eri tahan bi béeb iña d'ú kíim Paamudii ga teekiigoonaa, ya hayyúuri ki'on.

¹⁷ Iñii mi nakkúuda y'eri en kiwaaroh ga díkaantirúu.

Bu-eldúna hay kisagu buwaa g'em ga Yéesuda

¹⁸ Yéesu tíkka ga an:

- Binaa bu-ældúna sagussúunaa, ínohat an ba saginndoo balaa dúnnaa.

¹⁹ Enee an d'ú bok ga äldúnanaa, eneenaa äldúna hayyúu kiwaa' ndaga ya waarin iñaa en yuuci. Wayee d'ú, d'ú bokkii ga äldúna. Mi, mi tanukinndúu ga d'uuyba. Kërí tah bu-ældúna sanngúu.

²⁰ Níindísukat iñii mi wo'eerúuda: «Súrga wëñoó kilaak solu ha'-kaanci». En an mi, ba hatalinndoo ga kipesaa, d'ú ban, ba hayyúu kihatal ga kipes. En an ba abin iñii mi jëgírohdánaa, ba hay ki'am iñcaa d'ú yahba kijëgí'da ban.

²¹ Mi hay kitah, ba tíkkúu iñcuma tooh ndaga ba ínohoo bii wossooda.

²² Enee an mi hayyii, enee an mi wo'ii nabanaa, eneenaa baakaa' tíkkoo gaba. Wayee diima, baakaa'ciigaba laakoo lay.

²³ Baa sanngoona, sagin Paammboo ban.

²⁴ Enee an mi tummbii ga d'uuyba iñaa ken mosoo kitumaa, eneenaa ba, baakaa' tíkkoo gaba. Wayee diima, ba hotin iñcii mi tumda, ee ba saginndíi, mi na Paammboo.

²⁵ Wayee iñnaama laakin ee fodaama iñii yii bídu ga Këyítfaa Waasaa Móyíisda matin: «Ba saginndoo ee ba tíkkiika ga fen.»

²⁶ Mi hayyúu kiwosoh ga teekii Paamudii baa amfohanndúu. Yërí en Helaa teewohi kayoh ee kúlkoh ga Paamudiida. Ya hayaa, ya hay kiseedi' iñaa aaw garoo.

²⁷ Ee d'ú ban, d'ú hay ki'en seediroo ndaga d'ú enee naroo aboh ga dalaaraa.

16

¹ Yéesu tíkissa ga an:

- Mi wo'inndúu iñuma doonaa d'ú foñoó ngëmiigarúu.

² Dú hay kikaalu ga jaanguciigaruu*. Ee sah wahtu waa hay, waa buwaa apanndúudá foonfan an ba en na kijaamuk Koooh ga iñaama.

³ Iñaama ba hayyi kitum ndaga ba inohoo ken garí, enndii mi enndii Paamudii.

⁴ Mi wo''úu iñuma diima doonaa wahtaama le'aa, d'ú níindísuk an mi wo'eerarúuka.

Iñcaa Helaa yisela'í'yaa yah kitumda

Yéesu baatta ga wo''a tēelíbēecaagari an:

- Iñuma mi wo''iirúuri ga wii d'ú dal narooda ndaga lak mi enee narúu.

⁵ Diimada mi yii yah ga baa wossooda ee yíinoo garúu meekissiiroo an: «fu yah gada?».

⁶ Keeñjúu leehin tak ndaga iñii mi yéegallúudá.

⁷ Moona mi wo''úu kayoh: iñaa gën garúu wëri en mi ka'. En ki'ena, mi ka'tiina, baa yahhúu ki'amdohda hayoo. Wayee binaa mi karaa nak, mi hayyúuri kiwosoh.

⁸ Ee binaa ya hayaa, ya hay kibúl bu-ëldúna ga iñaa en baakaa', ga iñaa en kijúb na ga iñaa en ki'atti'kaa Kooohda.

⁹ Ya hayba kibúl ga an ba baa ga baakaa' wiyaak ndaga dii ba gëmbii garooda.

¹⁰ Ya hayba kibúl ga an mi bo' yijúwí' ndaga dii mi yii yah ga Paamudii ee d'ú hotsisanndiirooda.

* **16:2** 16: 2 Jaanguciigaruu Yéesu wo' jaangu-yaawúu'caa waama.

11 Ya hayba kibúl ga an Kooh yëri laak ki'atti' ndaga ga dii yii tík yah ga ëldúna atti'uunun kumëëní'da.

12 Mi lís kitesoh enaama ciyewin caa mi jombúu kiwo', wayee dú hatinooca diima.

13 Binaa Helaa teewohi kayohda hayaa, ya hayyúu kiníi' ga tooh iñaa en kayoh. En ki'ena, iñcaa ya yah kiwo'da meyohandii gari, wayee ya wo'anndúu béeb iñcaa ya keloh ga Paamudiida ee ya hayyúu kiyéegal iñcaa yah kilaak ga fikiida.

14 Ya hay kiteewoh ndamii mi laakda ndaga ya bewan ga iñaa mi laak, ya yéegallúuri.

15 Béeb iñaa Paamudii laak, yuuroo. Këri tah mi wo''úu an Helaa yisela'íyaa bewan ga iñaa mi laak, ya yéegallúuri.

Keeñcaa tëelíbéecaa hay kileeh ee ca hay kimëëñjoh kisoos

16 Yéesu wo'issa tëelíbéecaagari an:

- Tesin ga jutuut dú hotsanndiuroo, ee tík ga jutuutaa dú hayyoo kihotis.

17 Ga tëelíbéecaagari, laakka baa dalu kiwo' ga díkaantiba an:

- Ya waa'tuu ya kiwo' duma an: «Tessin ga jutuut dú hotsisanndiuroo ee tík ga jutuutaa dú hayyoo kihotis?» Ee ban ya wo'in an: «Mi yii yah ga Paamudii.»

18 Ba tíkissa ga an:

«Jutuutaa ya wo' waama, wa ya? Iñii ya waa' kiwo'da daal bo' ínohoori.»

19 Yéesu ínohha an ba waa'ti kimeekis, ya wo''aba an:

- Dú bii meekisoh ga díkaantirúu kiwaa' ki'ínoh iñii mi wo' an: «Tessin ga jutuut d'ú hotsanndiiroo ee t'ík ga jutuutaa d'ú hayyoo kihotis.»

²⁰ Kayoh-kayohda mi wo''úuka, d'ú hay kiko-duk, d'ú fiipohi, wayee bu-eldúna yah kinebluku. Dú, keeñjúu hay kileeh tak, wayee keeñ-leehaama hay kisúpítuk keeñ-soos.

²¹ Beti en na kilaak kowaa keeñci leehi hen tak ndaga lak wahtu ki'en ga coonu le'in gari. Wayee binaa ya laak kowaa, ya dal ki'aluk mesiklaatcaa ndaga lak keeñci soosin ga daa ya haydohin bo'-súusúus ëldúnada.

²² Dú ban, dii d'ú enaa dii watida, keeñjúu leehin tak, wayee mi hayyúu kihotis, ee bëríinaa, keeñjúu hay kisoos seb. Keeñ-soosaama, ken mínanndiwa kinaas garúu.

²³ Besaama hay bëríinaa, d'ú meekisissooroo dara. Kayoh-kayohda mi wo''úuka, béeb iñaa d'ú kíim Paamudii ga teekiigoonaa, ya hayyúuri ki'on.

²⁴ Bi diima, d'ú kíimmbii dara ga teekiigoo. Kíimat ee d'ú hay ki'onu, en d'anaa d'ú líif na keeñ-soos.

Yéesu laakin ndam ga d'ook ëldúna

Lëehí'ta Yéesu wo''a t'ëelíbéecaa an:

²⁵ - Iñcuma tóohca mi wo''úuca ga liiwuk. Wahtu waa hay, waa mi wo'sanndii narúu ga liiwuk, wayee mi yah narúu kiwo' bi lee' lañ ga iñaa aaw ga Paamudii.

²⁶ Besaama hay bëríinaa, d'ú yah kikíim Paamudii ga teekiigoo. Ee mi wo''iirúu man mi yahhúu kikíimi' Paamudii.

²⁷ En ki'ena, Paamudii ga kihafci waarinndúu ndaga d'ú waarinndoo ee d'ú gëmin an mi meyoh gari.

²⁸ Mi meyoh ga Paamudii mi hayin ëldúna. Diimada, mi yii meyoh ëldúna, mi yee ga Paamudii.

²⁹ Tëelíbéecaagari dallari kiwo' an:

- Malka, fu yii wo' narí bi lee' kimma, diima fu liiwukissii.

³⁰ Dí hotin kimma an soolukkii fu meekisu iñaa bo'-súusúus halaat ga helci. En ki'ena, fu ínohin iñaa en tóoh. Kèrí tah dí gëmin an fu meyoh ga Kooh.

³¹ Yéesu taassaba an:

- Kon d'ú gëmin kimmane?

³² Wahtii deeyin, ee wa weema sah, wii d'ú yah kitasaarukoh, yaa en béeb yee ga kotci, d'ú foñjoo hanngoo. Wayee mi tessii hanngoo ndaga Paamudii yii naroo.

³³ Mi wo'inndúu iñuma doonaa d'ú laak jamaa meyoh garoo. D'ú hay kilaak coonu ciyaak ga ëldúna, wayee guu'guulukat ndaga mi laakin ndam ga dook ëldúna.

17

Yéesu kímmba Kooh

¹ Ga waa Yéesu lëhí'ta kiwo' fodaama, ya taaginukka dook-Kooh, ya wo''a an:

- Paamudii wahtii le'in. Teewohaa ndamii Kowukiigaraa, en d'anaa Kowukii ban teewoh ndamiigaraa.

² Ndaga fu oninndi dooli ga dook buwii bééɓba, doonaa bééɓ buwii fu tik ga yahcida ya onba kipeskaa leehoo taa'da.

³ Kipeskaa leehoo taa'da kéri en an ba ínohhaa, fu yii fu don fu en Koohyii yukay-ohyii'da ee ba ínoh Yéesu Kiristaa, yii fu wosda.

⁴ Mi teewohin ndamiigaraa ga éldúnada, ee mi léehdin légëyaa fu ereeroo kitumda.

⁵ Diimada nak, Paamudii, eraaroo ndam ga yahaafu, waa mi laakee ga yahaafu lakanaa éldúna sakussii duumda.

Yéesu kíimi'ta tëelbéecaagari Kooh

Yéesu tíkka ga an:

⁶ - Buwii fu bewoh ga bu-éldúna, fu tíkkaɓa ga yahhooda, mi ínohlukohinba teekiigaraa. Ba enee buufu, fu tíkkaɓa ga yahhoo, ee ba abin wo'eenfu.

⁷ Ba ínohin diima an iña fu oninndoo tooh meyoh garaa.

⁸ Wo'eencaa fu ereerooda, en ki'ena mi erinbaca ee ba te'inca. Wóorinba píŋ an mi kúlkoh garaa ee ba gëmin an fu yëri wosoo.

⁹ Mi kíimi'ba. Mi kíimi'tii bu-éldúna, wayee mi kíimi' buwii fu tik ga yahhooda, ndaga buufu.

¹⁰ Bééɓ iña mi laak, yuufu ee bééɓ iña fu laak, yuuroo, ee ndamii mi laakda hotukin gaba.

¹¹ Mi bokissii ga bu-éldúna, wayee ba, ba bii ga éldúna, ee mi, mi yii hay garaa. Paamudii yisela'íyii, somaaba na doolum teekumgaraa, wum fu e'tooda, doonaa ba en wínoo fodii dii mi naraa du en wínooda.

¹² Ga waa mi en naba ga éldúnada, mi someeba na dooliigoo en ga teekiigaraada, teekii

fu onndooda. Mi níirin buwii fu onndooda ee yíinoo gaba múuycii, enndii yaa jomee kisan'ku'danaa. Fodaama íña Këyítfaa wo'eeda matta.

¹³ Ee diimada, mi yii boyuk garaa. Íñcuma mi wo'ca, waa mi yii lís ki'en ga èldúna, doonaa mi líifi'ba na keeñ wisóosí', wii meyoh garooda.

¹⁴ Mi erinba wo'eenciigaraa ee bu-èldúna saguununba, ndaga ba bokkii ga èldúna, fodii dii mi ban mi bokkii ga èldúnada.

¹⁵ Mi kíimbiiraa fu bewohba èldúna, wayee mi kíimmbaa fu músalba ga Seytaani.

¹⁶ Ba bokkii ga èldúna fodii dii mi ban, mi bokkii ga èldúnada.

¹⁷ Sokaa kayohfiigaraa ga keeñciigaba doonaa ba eroh hafba garaa. Wo'eeniigaraa wërí en kayoh.

¹⁸ Fodii dii fu woseeroo ga èldúnada, mi ban mi wosba fodaama.

¹⁹ Bëri tah mi eroh haffoo garaa bi matin sèk, doonaa ba eroh hafba garaa ndaga kayohfii.

²⁰ Mi kíimi'tii don tēelíbéeciigoo wati, wayee mi kíimdin ban bi ga buwaa yah garoo kigēm ndaga wo'eencaagabada.

²¹ Paamudii, mi kím doonaa béeb en wíinoo. Ba enat wíinoo naruu fodii dii fu en wíinoo naroo ee mi en wíinoo naraada. Ba enat wíinoo doonaa bu-èldúna gēm an fu yëri wossoo.

²² Mi erinba ndamii fu e'tooda, doonaa ba en wíinoo fodii dii fu en wíinooda.

²³ Mi en ga duuyba fodii dii fu en ga duuycooda, doonaa ba en wíinoo senis, en danaa bu-èldúna ínoh an fu yëri wossoo ee fu waarinba fodii dii fu waa'tooda.

²⁴ Paamudii, mi waa' daa mi yahda, buwii fu onndooda, ba en daama ban naroo, en danaa ba hot ndamii mi laakda, wii fu e'tooda. Ndaga fu waarinndoo balaa ëldúna sakunaa.

²⁵ Paamudii, fu yii fu júwindá, bu-ëldúna ínohsooraa, wayee mi, mi ínohinndaa. Buwii bii nak ínohuunun an fu yëri wossoo.

²⁶ Mi oninba ki'ínohhaa ee mi hayyaa kibaat ki'ínohlukoh gaba, en danaa, kiwaa'kiigaraa narooda le' bi gaba ee mi ga kihaffoo, mi en ga duuyba.

18

Yéesu abussa

(Méccëe 26: 47-56; Marka 14: 43-50; Lúkkaa 22: 47-53)

¹ Yéesu kiimmba Kooh fodaama bi ya lëehí'ta, ya koolukka na tëelíbéecaagari, ba ka'ta bakaa húlúwaa Sederon hanoh gaada. Daama laakeera yoon-dëraa en da, ya aassa da na tëelíbéecaagari.

² Yúdaa ban, yaa yahhi kitoonda lak ínohin dekataama ndaga Yéesu yewineera kika' daama, ya na tëelíbéecaagari.

³ Yúdaa nak ka'ta da, taam na bisoldaa' na bibo' ga buwaa watuki ga Kaanfaa Koohda, baa sarahohcaa na Fërisiyeencaa ebilee ba taam narida. Ba bayya ga yahba lúsee-kiwii, lampu, na kalaḅ.

⁴ Lak Yéesu ínohin iñaa yahhi kidalda, ya hídohneera naba, meekissaba an:

- Dú raas ba?

⁵ Ba taassari an:

- Dí raas Yéesu Nasareet!

Yéesu wo'aḃa an:

- Mi yëri en* Yéesu!

Wiima lak Yúdaa yii toon Yéesuda, yeema tuukka ḃan na soldaa'cii.

⁶ Daa Yéesu wo'eeḃa an «Mi yëri», ḃa sooffa fenoo, keenussa kakay.

⁷ Yéesu meekisissaba an:

- Dú raasḃa?

Ba taassa an:

- Dí raas Yéesu Nasareet!

⁸ Yéesu wo'aḃa an:

- Mi wo'inndúu an mi yëri. En lak dú raassoonaa íisat ḃuwii ḃii ḃa yee.

⁹ Iñaama laakka ee fodaama iña Yéesu wo'eeda matta. Ya wo'ee an: «Buba, yíinoo ga ḃuwii fu tík ga yahhooda sanju''ii.»

¹⁰ Simoḃ-Pee', lak ḃayin kalaḃ, ya ḃollafa, típpafa súrgaa ha'-kaadaa sarahohcaa, gú'ta nofaa ñaabaa. Súrgaama teeksee Malkus.

¹¹ Yéesu dalla kiwo' Pee' an:

- Íkaa kalabfigaraa ga huuwii. Kaas-coonii Paamudii e'tooda mi jombbiiwa ki'an hene?

Yéesu ḃayussa kaan Aan

¹² Waa ennda ḃa, soldaa'caa na yaa kuliyuk gabada na ḃuwaa yaawú'caa watuki Kaanfaa Koohḃa, abussa Yéesu, pokussari.

¹³ Ba ḃeḃpari kibay kaan Aan†. Aan yaama yëri en payam Kayíf. Kayíf nak, kíisci laakki lak yëri en ha'-kaadaa sarahohcaa.

* **18:5** 18: 5 Mi yëri en Diima, Yéesu eroh teekaa Kooh, Elohím. Malkat 8: 24, 56. † **18:13** 18: 13 Aan yëri enee ha'-kaadaa sarahohcaa balaa Kayíf ḃewanaa. Këri tah ya lissa ki'onu céé' ga iñaama.

¹⁴ Kayíif yaama nak, yërí onee yaawúu'caa hel, wo''aba an iñaa gëndá yërí en an bo' yíinoo kani' bééβ kúlkii.

Pee' taasukka Yéesu

(Mëccëe 26: 69-70; Marka 14: 66-68; Lúkkaa 22: 55-57)

¹⁵ Simon-Pee' na bo' yiliis ga tēelíbéecaa taabukussa Yéesu. Tēelíbéenaama, ha'-kaadaa sarahohcaa ínoheerari kērí tah ya mínnda ki'aas na Yéesu hētaa kaanfaa ha'-kaadaa sarahohcaa.

¹⁶ Wayee Pee' tessa ga fohh ga yahaa hal-kaadaa. Waa ennda dá, tēelíbéenaama ha'-kaadaa sarahohcaa ínohinda, meyca, ka'ta ga betifaa tuukee daama kiwatuk hal-kaadaada, ya saawalla nari, ya ekka Pee' d'uuy.

¹⁷ Súrgaa yíbetiyaa yaama tuukee kiwatuk hal-kaadaada dalla kimeekis Pee' an:

- Fu ban, fu bokkii ga tēelíbéecii bii yiine?

Pee' taassari an:

- Ó'oo, mi bokkii ga de!

¹⁸ Wiima lak Kooh soosin, kērí tah súrgacaa na buwaa watuki Kaanfaa Kooh ensee daamaada fetussa kiwii, baa yoonuk. Pee' enee daama naba, yaa yoonuk ban.

Ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Yéesu

(Mëccëe 26: 59-66; Marka 14: 55-64; Lúkkaa 22: 66-71)

¹⁹ Ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Yéesu ga loo tēelíbéecaagari na ga loo jégírohaagari.

²⁰ Yéesu taassari an:

- Mi wo'ee hen ga fíkii bééβ. Besoo bes mi jégírohee ga d'uuy jaangu-yaawúu'caa na ga d'uuy Kaanfaa Kooh, ga daa yaawúu'caa bééβ hídohohseedá. Mi mosoo kidaakuk mi wo' yen.

21 Kon fu meekisoo ya ga iñaama? Meekisaa buwaa súkúrukeerooda iña mi wo' bada. Ba ga kihafba, ba ínohin dijófi' iña mi, mi wo' da.

22 Daa Yéesu wo' ee iñaama, yínoo ga buwaa watuki Kaanfaa Kooh ee ensee daama da leŋngari pa', wo' 'ari an:

- Fu lofan sarahohii yiyaakyii fodumane?

23 Yéesu taassari an:

- En lak wo' eeniigoo júbpiinaa, wo' aa iña júbpii ga da. Wayee en an iñii mi wo' da júwinaa fu feekohhoo ya?

24 Waa ennda da, Aan nakohha Yéesu bayu, na baŋcaa ga yahcaa, ga Kayíf, ha'-kaadaa sarahohcaa.

Pee' taasukissa Yéesu

25 Wiima lak Simon-Pee' yii lís diima, yii yoonuk, laakka baa wo' 'i an:

- Fu ban, fu bokkii ga tēelíbēecaa baa yaamane?

Wayee Pee' taasukka an:

- Múk, mi bokkii ga.

26 Wiima ban, ga súrgacaa ha'-kaadaa sarahohcaa, laakka ga yínoo ee bokoh na baa Pee' gúree nafaada. Ya wo' 'a Pee' an:

- Mi hotéeríraa nari ga dūuy yoon-dēraane?

27 Pee' dalla kitaasukis. Ya yaa lēehí' kiwo' rek, laakka siik-pabaa kon.

Yéesu bayussa ga fíkú Pílaat

(Mëccēe 27: 1-2,11-14; Marka 15: 1-5; Lúkkaa 23: 1-5)

28 Lēehí'ta, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada bewohussa Yéesu ga Kayíf, ba bayyari kaanfaa gúwernēe' bu-Room. Enee ga kím cuut. Ba ga

kihaffba, ba aassii duuy kaanfaa doonaa, ga iñaa baahaagaba nakohda, ba líiwoo ee ba mín kibok ga hewaa feetaa Paakaagaba.

²⁹ Iñaama tah, Pílaat, gúwernëeraa nammba kimey gaba ga fooh, meekissaba an:

- Bii yii, iñii dú yabohhida, ya ya?

³⁰ Ba taassari an:

- Ya enéerii tumoh-kofeelaa, dí haydohoori garaa.

³¹ Pílaat wo''aaba an:

- Bayatti, dú atti''i na kihaffúu, ga dii Waasi-igarúu nakohda.

Wayee yaawúu'caa loffari an:

- Dí onussii ki'atti' bo' kikaan!

³² Iñaama laakka ee fodaama iñaa Yéesu wo'ee ga loo daa kikaankaagari yah kimanda jomee da kilaak. Ya yéegalohee daa kikaankaagari yah kimanda.

³³ Waa ennda da, Pílaat boyukka duuy kaanfaa, ya baylukka Yéesu. Ya meekissari an:

- An fu yëri en buurii yaawúu'ciine?

³⁴ Yéesu taassari an:

- Iñum fu wo' yuma, fu yëri halaati' haffu kanoo bibo' biliis bëri wo''aaka garoo?

³⁵ Pílaat loffari an:

- Mine, mi nam ki'en yaawúure? Heetiigaraa na sarahohcii biyaakbaa bëri kalaami''aa garoo. Fu, fu tum ya?

³⁶ Yéesu taassari an:

- Nguuriigoo enndii nguu' ëldúnanii wii. Binaa nguuriigoo enee nguu' ëldúnanii wiinaa, eneenaa sùrgaciigoo hay kiheñohu doonaa mi tiksoo ga yah buwii kuliyuk ga yaawúu'ciida.

Wayee ó'óo, nguuriigoo enndii nguu' dii, ga äldúna.

³⁷ Pílaat dallari kimeekis an:

- Kon fu iñii buu'?

Yéesu taassari an:

- Fu yii wo'ka: mi iñii buu'. Ee iñii tahhoo kilímu ee mi hayin äldúnada wërí en kiseedi' kayohfii. Béeb ßaa bokin ga kayohfii, súkúruk wo'eenndoo.

³⁸ Pílaat wo''ari an:

- Kayoh, fa ya?

Yéesu atti'ussa kikaan

(Méccëe 27: 15-31; Marka 15: 6-20; Lúkkaa 23: 13-25)

Waa ennda ða, Pílaat meyissa ga yaawúu'caa ga fooh, ya wo''aba an:

- Mi ga kihaffoo, mi hottii ga ßii yii enaama yíinoo yaa cal ki'atti'u kikaan.

³⁹ Diima nak, waa enin baah garúu, ga hew Paakaa en béeb mi lëgísi'túu bo' yíinoo ga kasu, dú waa' mi lëgísi'túu buurii yaawúu'ciine?

⁴⁰ Daama, ßa enissa kifip didóolí' an:

- Ó'óo, hanat ki'en yuma, dí waa' Barabaas!

Barabaas yaama enee tumoh-kofeel yiyaak.

19

¹ Waa ennda ða, Pílaat nakohha Yéesu ßewu, ya ßayu, ya rípu na ngee'.

² Soldaa'caa tíki'ta Yéesu ga haffa iñaa man na fodii baanu-buu' ee terohu na lúp. Ba ekkari kúltí fiyo'oh* cor.

* **19:2** 19: 2 Kúltífaa fiyo'ohfaama hëwrohu na píis wilëekí'-dooli, ee man na caa buu'caa na ßuwaa ßiyaakßaa ßëri laakfa ki'ekuk.

³ Ba deeyca garinaa, ba kēñdiri an:

- Pesa, buurii yaawúu'cii!

Tíkka ga ba baa feekki.

⁴ Pílaat meyissa fooh, wo''a yaawúu'caa an:

- Súkúrukat! Mi hayyúuri kihaydohi fooh doonaa dú inoh an mi hottii ga bii yii enaama yínoo yaa cal ki'atti'u kikaan.

⁵ Yéesu dalla kimey fooh, bayin ga hafaa baanaa hēwrohu na lúpda ee ya ekukin kúltifaa fiyo'ohfaa. Pílaat wo''aba an:

- Buum yooma!

⁶ Ee daa sarahohcaa biyaakbaa na buwaa watuki Kaanfaa Kooh hotee Yéesu rek, ba baa fiip an:

- Daayaari ga kuraa! Daayaari ga kuraa!

Pílaat taassaba an:

- Bayatti, dú daayci ga kuraa na kihaffúu, ndaga mi, mi hottii gari enaama yínoo yaa cal ya atti'u kikaan.

⁷ Yaawúu'caa loffari an:

- Dí, dí laakin waas, ee ga iñaa waasiima nakohda, ya jom ki'apu hen ndaga ya tík hafci Kowu Kooh.

⁸ Daa Pílaat kelohee wo'eencaa caama, ya wēñnja da kitíit.

⁹ Ya boyukka dūuy kaanfaa, ya meekissa Yéesu an:

- Fu kúlkoh gada?

Wayee Yéesu taassiiri hen sah.

¹⁰ Waa ennda da, Pílaat wo''ari an:

- Fu sanj naroo kiwo'e? Hanaa fu inohoo an mi míninndaa ki'íis fu yee, ee ban mi míninndaa kidaayluk ga kuraa?

11 Yéesu taassari an:

- Fu mínalooroo dara enndii an Kooh yéri onndaakanaa. Kéři tah baa tíkkoo ga yahfufa yéři wéñnjaa kiyéki' baakaa'.

12 Ga dekataama, Pílaat yaa heel ki'íis Yéesu, wayee yaawú'caa baa fiip didóolí' an:

- Binaa fu íis bii yii rekaa fu enndii filiimun buu' Sesaa'. Baa tík hafci buu' béeeb, lak sagohin na buu' Sesaa'.

13 Daa Pílaat kelohee wo'eencaama, ya meydohha Yéesu fooh, ya yuñga ga bagaa ya yugohi ki'atti'da, ga dekataa tawahu na atoh ciyaak ee wo'si ga ki'Ebèrèe "Gabata"†.

14 Besaa bérii enee besaa goonataa Paakaa‡ yaawú'caa, ee enee ga bak mídí. Pílaat wo'a yaawú'caa an:

- Buurumgarúu yooma!

15 Wayee baa fiip didóolí' an:

- Ya kaanat, ya kaanat! Daayaari ga kuraa!

Pílaat wo'a baa an:

- Buuriigarúu, mi daayatti ga kuraane?

Sarahohcaa biyaakbaa taasussa Pílaat an:

- Dí laak buu' yíinoo kep ee yéři en buu' Sesaa'.

16 Waa ennda da, Pílaat tíkka Yéesu ga yahba ba daayneeri ga kuraa .

Yéesu daayussa ga kuraa

(Mëccëe 27: 32-44; Marka 15: 21-32; Lúkkaa 23: 26-43)

Soldaa'caa abussa Yéesu ba baa yah nari.

† 19:13 19: 13 Teekaa dekataama wéri en «dekat wikéři' fook» ga ki'Arameyee. ‡ 19:14 19: 14 Bescaa yaawú'caa dali ga noh-soos. Dii, besaa waayukii Paakii aboh noh-soosaa arsamiisaa bi ga noh-soosaa éljúmaa Yéesu daayohseeda.

17 Yéesu koorukka kuraanaagari na kihafci, meyca teeraa kiyah dekataa teeku Loon-haf ee wëri en ga ki'Ebërëe Golgotaa.

18 Daama soldaa'caa daayussa Yéesu ga kuraanaa. Ba daayca ban bo' banak biliis ga yahaaci, yaa en béeb ga Kuraa: yii hanohhari yah-ñaam, yínoo hanohhari yah-señ. Yéesu ennda ga le'naa.

19 Pílaat bínlukka yen ga kuhaanga, ja daayussa ga dook kuraanaa Yéesu. Inii yii yëri bínsee ga: «Yéesu Nasareet, buurii yaawúu'cii.»

20 Iñaá bídu ga kuhaangakaada, yaawúu' biyewin jagussawa ndaga dekataa waama Yéesu daayohu ga kuraada enee ga yahaa teeraa, ee lak kaahay cëri bínsee ga kuhaangakaa: ki'Ebërëe, kiLateñ na kiGerek.

21 Sarahoh-yaawúu'caa biyaakbaa wo'ussa Pílaat an:

- Kaa iis iñaá yaama bídu an «buurii yaawúu'cii», wayee bínsat an: «bii yii wo' an: Mi yëri en buurii yaawúu'cii.»

22 Pílaat loffaba an:

- Iñaá mi bínda, mi bídinndi.

23 Ga waa soldaa'caa lëehírussa kidaay Yéesu ga kuraanaa, ba bebpa kúltícaagari warohus-saca kom cinikiis, soldaaraa en béeb bebpa kom wínoo. Lëehí'ta ba bebpa kúltífaagari fiyaakfaa ya tíki ga dookda. Fa ñëekírussii hen ee fa en piis wínoo, aboh dook bi ga kakay.

24 Ba wo''a ga díkaantíba an:

- Du hanatfa kida', du yípoht tudoo' ki'ínoh baa laakanfada.

Iñaama laakka ee fodaama iña Këyítfaa wo'eeda matta. Fa wo'ee an: «Ba warohha kúltícaagoo, ba yípooha tudoo' ga kúltífaagoo fiyaakfaa.» Ee iñaama den yëri soldaa'caa tum.

²⁵ Eew Yéesu, ya na këmëenjkíci yibeti na Mëri, beti Kelewopaas na Mëri-Malleen, tuuksee ga yahaa kuraanaa Yéesu.

²⁶ Daa Yéesu hotee eeci, ee tëelíbéenaagari ya keeñukda tuukin ga yahaa yaama, ya wo''a eeci an: «Betifii, kowukumgaraa kooma.»

²⁷ Lëehí'ta ya wo''a tëelíbéenaa an: «Eefu yooma». Aboh ga besaa bëríi, tëelíbéenaa yaama haydohha Mariyaama ya dëk nari ga kaanci.

*Kikaankaa Yéesu
(Mëccëe 27: 45-56)*

²⁸ Waa ennda da, lak Yéesu ínohin an tóoh matin kimma, ya wo''a an:

- Mi pílin.

Fodaama iña bídu ga Këyítfaada matta.

²⁹ Laakeera daama kujataakaa líifin muut na biiña piriikin. Soldaa'caa bewussa epooosaa ba ñoon ga biniiga', ba maanngawa ga dooraa meyoh ga kedikkaa wo'u Isoop, ba tobinndawa ga kúuwkaa Yéesu.

³⁰ Daa Yéesu duuyee ga biiña wipiriiki'waa, ya wo''a an:

- Tóoh matin.

Lëehí'ta ya feekka haf, kaannda.

Hëbúusaa Yéesu gúlussa na núb

³¹ Wiima lak yaawúu'caa ba ga besaa waayukaa Sabat. Ba waaréeríi Sabataama laak

faraafcaa ga kuraacaa. Wēñaa ga Sabataa waayuku waama yakeera lool gabaš. Ba dalla kika' ga Pílaat ba kíimmbari, kotcaa buwaa daayu ga kuraada weelu ee faraafcaa yóoskíru.

³² Waa ennda da soldaa'caa hayussa ga buwaa daayu na Yéesu ga kuraada, ba weella kotcaa yaa ba def gari kile'da, ba paaffa ga yukanakyaa.

³³ Daa ba le'ee ga Yéesu, ba weellii kotcaagari, ndaga ba hotta an ya kaanin kumēēñi'.

³⁴ Wayee laakka ga soldaa'caa yíinoo yaa gúl hēbúusaa Yéesu na núb. Ga saasi ñif na músú caa soon ga gaañaa.

³⁵ Bii seedi' iñii yiida tík hasci ga hen ee iñii ya seedi'da kayoh. Ya ga kihafci, ya ínohin an iñaa ya wo'da kayoh. Ya seedi'inka doonaa dú ban, dú gēm.

³⁶ Iñaama laakka ee fodaama iñii bídu ga Këyítfaada matta. Bídu ga an: «Wíinoo ga yohcaagari weelsanndii.»

³⁷ Ee laakin ban daa bídu diliis ga Këyítfaa an: «Ba hay kimalaki ga baa ba gúlee hēbúusaagarida.»

Yéesu ekussa ga loyaagari

³⁸ Waa ennda da, Yoseef yaa dēk teeraa Arímateeda, kíimmba Pílaat ya onndi kibeb faraaffaa Yéesu. Yoseef enee tēelíbée Yéesu, wayee ya daakukeeka hen, ndaga ya niikee buwaa kuliyuk ga yaawú'caada. Pílaat onndari ya beb faraaffaa. Ya dalla kihay, ya bebpa faraaffaa Yéesu.

§ 19:31 19: 31 Sabataamaa na feetaa Paakaa yaawú'caa cēri bok bes.

³⁹ Níkodeem ßan taammba na Yosef. Níkodeem yaama yëri en ßaa karee ga Yéesu ga wek kisaawalnee narida. Ya ßaydohha iña le' kílóo cidaankaah-kaahay ga cúuraay mún waa hícowu míi' na alowees*.

⁴⁰ Ba ßanak, ßa ßeßpa faraaffaa Yéesu. Ba múullafa na lëmíi, ßa tumdohha ga cúuraayaa wi'ééñi'waama fodaa daa yaawú'caa tumi ßa yah ki'ac faraafßanaa.

⁴¹ Ga yahaa ðekataa Yéesu daayohseeda, laakeera yoon-dëraa en daama. Ee ga ðuuy yoon-dëraama laakeera loy wi'as waa yotu ga atoh, waa ken mosoo ga ki'eku.

⁴² Wiima, waa lak yaawú'caa ensee ga besaa waayukaa Sabat, ee ßan loyaa deeyeera daama, ßa ekka faraaffaa Yéesu ga.

20

Loyaa en wibuucuuc

(Mëccëe 28: 1-18; Marka 16: 1-8; Lúkkaa 24: 1-12)

¹ Dímaasaa ga kímáa cuut, lak Kooh wíissii duum, Mëri-Malleen ka'ta loyaa Yéesu. Ya hotta atohaa lagohsee loyaada, nísuunun.

² Ya dalla ki'íisuk na jaa', yaa yah ga Simoñ-Pee' na tëelíbéenaa yíinoo Yéesu keeñukeeda. Ya wo''aba an:

- Ha'mudii ßewohuunun ga loyaagari ee ðí ínohoo ga daa ya ßayuda.

* **19:39** 19: 39 Míi' na alowees Iñcaa heet cúuraaycaa meyoh ga kedik. Buwaa tumeeca ki'ééñi' kúlti wala ðuuy túuy, na ßan ki'ééñi' na kidaak faraaf ga ðuuy loy.

³ Pee' bëtta na tëelíbéenaa yíinooyaa, baa fool kimalaknee loyaa.

⁴ Ba banak béebba baa fool, wayee tëelíbéenaa yíinooyaa wēñja Pee' kigaaw, ya dēbpa Pee' kile' loyaa.

⁵ Daa ya hēēbfuk hen ya hotta lēmícaa faanuunun ga kakay, wayee ya aassii.

⁶ Simoŋ-Pee' yaa taabee ga fenooiḏa hannda kile'. Daa Pee' aas hen, hotta lēmícaa faanuunun kakay,

⁷ na lēmíinaa baanu'see ga hafaa Yéesuḏa. Lēmíinaama, lak atukohussii na cínoocaa, wa ponsee hen, faanussa haŋ ga dēkat wíinoo daama.

⁸ Waa ennda ḏa, tëelíbéenaa yíinoo yaa dēwee kile' loyaḏa hannda ki'aas ban. Ya hotta, ya gēmmba.

⁹ [En ki'ena, iña Kēyítfaa yéegalohee an Yéesu jomin kimílís ga buwaa kaaninḏa leeréerii ga hafcaa tëelíbéecaa duum].

¹⁰ Lēehi'ta tëelíbéecaa boykussa kaanba.

Yéesu feeñukka ga Mēri-Malleen

(Mēccēe 28: 9-10; Marka 16: 9-11)

¹¹ Mēri nak tuukka ga yahaa loyaa ga fooh, ya yaa koduk. Daa ya enee na kikodukḏa, ya hiilla kihēēbfuk loyaa,

¹² ya hotta malaaka banak baa ekkuunun kúlti ciyaanaaw dēr, yuguunun ga daa faraaḏa Yéesu faanseeda: yíinoo ga daa hafaa hanoheeda, yíinoo ga daa kotcaa hanoheeda.

¹³ Malaakacaa meekissari an:

- Betifii, fu koduk ya?

Ya taassaba an:

- Ba bewin faraaffii Ha'mudiigoo ee mi inohoo ga daa ba faanndida.

¹⁴ Daa ya enee na kiwo' iñaama, ya heelukka, ya hotta Yéesu tuukin, wayee ya inohsohhiiri.

¹⁵ Yéesu meekissari an:

- Betifii, fu koduk ya? Fu raas ba?

Mëri fooŋnga an baa watuki yoon-dëraaḍa yëri, ya wo''ari an:

- Kiyaakii, en lak fu yëri bebpinaa, wo'aaroo ga daa fu faanndida, mi ka', mi koo'neeri.

¹⁶ Yéesu wo''ari an:

- Mërée!

Mëri méeñsukka, dalla kiwo' ga ki'Ebërëe an:

- Rabúni! (Wëri en Jëgírohii).

¹⁷ Yéesu wo''ari an:

- Kaa tëhdohhoo* ndaga mi ka'tii dook ga Paamudii duum. Wayee kara, fu wo'nee tëelíbéecaagoo an mi yii yah dook ga Paamboo, yii en Paambúuda, ga Koohyiigoo, yii en Koohyiigarúuda.

¹⁸ Waa ennda ḍa, Mëri-Malleen ka'ta ga tëelíbéecaa, wo''aba an:

- Mi hotin Ha'mudii!

Lëehi'ta ya béesti'taba iña Yéesu wo'eerida.

Yéesu feeñukka ga tëelíbéecagari

¹⁹ Ga noh-soosaa dímaasaa ya mílíseeda, tëelíbéecaa tëcukussa ga túuyaa ba hídírukoheeda, ndaga ba niikee buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada. Daama, Yéesu hayya, tuukka ga leelooba, këñi'taba an:

- Jam namohat narúu!

* **20:17** 20: 17 Kaa tëhdohhoo Laakin lëegísohcaa wo'u ga dekataama an: «Kaa le' garoo».

20 Ga waa ya wo''a fodaama, ya teeɓpaba yahcaagari na hēbúusaagari. Keeñaa tēelíbéecaa soossa bi ndaga daa ɓa hotin Ha'mudiida.

21 Yéesu wo'issaba an:

- Jam namohat narúu! Fodii dii Paamudii wossooda, mi ɓan mi wossúuda.

22 Ga waa ya wo''a fodaama, ya fúriisa ga dookɓa, wo''aba an:

- Te'at Helii yisela'í'yii.

23 Béeɓ ɓuwaa dú bayalan baakaa'caagabada, ɓa hay kibayalu; wayee ɓuwaa dú bayalanndii baakaa'caagabada, ɓa bayalsanndii.

Yéesu feeñukka ga Toomaa

24 Toomaa, yaa ɓaysi Dídímda† ee ya bok ga apotaa'caa ɓidaankaah na ɓanakbaada, maaséerí ga waa Yéesu hay gabada.

25 Tēelíbéecaa tesda wo'ussari an:

- Dí hotin Ha'mudii.

Wayee Toomaa loffaɓa an:

- Enndii an mi tík kuhassoo ga mēegēepoontucaa ga yahcaagarida, ee mi jiiip jokondoo ga, mi ek yalhoo ga hēbúusaagarinaa, mi gēmoo.

26 Tíkka ga bes ciyitnakaahay, tēelíbéecaa hídirukohissa ga duuy kaanfaa ee Toomaa enee naba. Lak halcaa tēcuunun wayee Yéesu hayya tuukka ga leelooba kēñí'taba an:

- Jam namohat narúu!

27 Lēehí'ta, ya wo''a Toomaa an:

† 20:24 20: 24 Teekaa Dídímda wēri en «Síis, ɓo' ɓanak»

- Tíkaa jokonjiigaraa, dii, ga yahciigoo, fu malak. Ekaa yahiiigaraa ga hëbúusiigoo. Ísaa kiwedi', fu gëm!

²⁸ Toomaa dalla kiwo' anee:

- Ha'mudiigoo ee Koohyiigoo!

²⁹ Yéesu wo''ari an:

- Dii fu hottooda tahhaa kigëm. Ba yewinin múu' buwii gëmin ee hotussiirooda!

³⁰ Yéesu tummba ga fíkíi tëelíbéecaagari kíntaan ciyewin ciliis, caa bíduusii ga Këyítfi fii.

³¹ Kíntaancii en ga Këyítfi fiida nak, ca bídu ga doonaa dú gëm an Yéesu yëri en Kiristaanii, Kowukii Kooh; ee dú gëm garinaa, dú hay kilaak kipes ga teekci.

21

Yéesu tummba kíntaan ga kimbaal jën

¹ Ga waa iñaama paaffa, Yéesu feeñukissa tëelíbéecaagari ga seereena giiyaa Tíbéeríyaat*. Ya feeñukeeba fodii dii:

² Simoñ-Pee' na Toomaa yaa baysi Dídímda† na Natanayeel yaa meyoh Kanaa ga gohaa Gëlíléeda na towutaa Sebedee na tëelíbée Yéesu banak biliis ensee daa díinoo.

³ Simoñ-Pee' wo''aba an:

- Mi yii yah kimbaalnee jën.

Ba taassari an:

- Dí ban dí hay naraa kitaam.

Ba ka'ta, ba aassa ga gaal-loocaa, wayee wekaa bëríi, ba ammbii dara.

* **21:1** 21: 1 Giiyaa Gëlílée. † **21:2** 21: 2 Teekaa «Dídím» wëri en «Síis bo' banak... »

⁴ Lak Kooh yaa yah kiwiís, Yéesu tuukka ga tewisaa giyyaa, wayee tēelíbéecaa inohsohusiiri.

⁵ Yéesu wo''aba an:

- Biyaay, mbaa dú abin yen?

Ba taassari an:

- Ó'óo!

⁶ Ya wo''aba an:

- Weesat mbaalii ga bakii hanoh gaal-loocii yah-ñaamda, dú hay ki'am jën.

Waa ennda da, ba weessa mbaalaa, mbaalaa líiffa muut na jën bi ba mínissiiwa kimeydoh músúmaa.

⁷ Tēelíbéeanaa Yéesu keeñukeeda, wo''a Pee' an:

- Ha'mudii yëri!

Daa Simon-Pee' kelohee wo'eenaa an: «Ha'mudii yëri», ya ekukka kúltifaagari ndaga ya tesse faan fút, ya jafukka ga músúmaa.

⁸ Tēelíbéecaa bíinoobaa baa hay na gaal-loocaa, baa nook mbaalaa líifin na jëndá. Ba úsaayéeri, ndaga díkaanti daa ba eneeda na tewisaa jom meeta' citéemée'.

⁹ Ga waa ba yoosukka ga tewisaada, ba hotta daama kiwiikaa taaluunun, tíkuunun jën ga dookгаа, na mbúurú ga yahaanaa.

¹⁰ Yéesu wo''aba an:

- Haydohat ga jëncii dú han ki'amda.

¹¹ Pee' dalla ki'aas ga gaal-loocaa, kinook mbaalaa bi ga tewisaa, lak wa líifin na jën. Jëncaa enee citéemée' na cidaan̄kaah-yëtúus na kaahay, ciyaak. Ee ga daa jëncaa hín kiyewinda tóoh, mbaalaa da'tii.

¹² Yéesu wo''aba an:

- Deeyat d'ú ñëkítuk!

Wayee yíinoo ga tēelíbéecaa kaañjiiri kimeekis, «fu yēri en ba?» Ndaga ba ínoheera an Ha'mudii yēri.

¹³ Yéesu deeyca, bebpa mbúuraa, waro-hhabawa. Ya tumissa fodaama na jēnaa.

¹⁴ Ennda kotaa wukaahaywaa, waa Yéesu feeñuk tēelíbéecaagari ga iñaa ya mílisee ga buwaa kaaninda.

Yéesu na Pee': Pee' fu waarinndoone?

¹⁵ Ga waa ba lēehí'ta kiñëkítuk, Yéesu meekissa Simon-Pee' an:

- Simon, kowu Sañ, fu wēñ buwii bii kikeeñukkoone?

Simon taassari an:

- Ee, Ha'mudii, fu ínohin an mi waarinndaa.

Yéesu wo''ari an:

- Níiraa tubaaltiigoo‡.

¹⁶ Kotaa wukanakwaa, Yéesu meekissari an:

- Simon, kowu Sañ, fu keeñukinndoone?

Pee' taassari an:

- Ee, Ha'mudii, fu ínohin an mi waarinndaa.

Yéesu wo''ari an:

- Enaa níirohii baalciigoo.

¹⁷ Kotaa wukaahaywaa Yéesu meekissari an:

- Simon, kowu Sañ, fu waarinndoone?

Keeñaa Pee' nebpii ga daa Yéesu meekissi bi ennda waas kaahay an «fu waarinndoone?»

Ya taassari an:

- Ha'mudii, fu yii fu ínohin iñaa en béebda, fu ínohin an mi waarinndaa!

Yéesu wo''ari an:

‡ 21:15 21: 15 Tubaaltiigoo waa' kiwo' buwaa bok ga Jaangaa ya ennda hafaada.

- Níiraa baalciigoo.

¹⁸ Kayoh-kayohda mi wo'aaka: ga kifilfu, fu pokdee haffu geñu, fu kari daa nebpaa, wayee binaa fu gu'gi'aa, fu hay kibéwí' yahciigaraa, bo' yiliis poki'taa geñu, bayyaa ga daa fu waa'tii kika'.

¹⁹ Yéesu wo'ee iñaama kiteewoh daa kikaankaa Pee' yah kiman, ee Koooh eru ndam gada. Lëehí'ta Yéesu wo''a Pee' an:

- Taabukaaroo!

Yéesu wo''a yen ga tëelíbéena ya keeñukda

²⁰ Pee' heeluk hen, ya hotta tëelíbéena Yéesu keeñukda, yii hay ga fenooba. Tëelíbéenaama yëri tobinukee ga fasaafaa Yéesu, ga waa ba ñam cuuníinfaa fisela'í'faada ee yëri meekiseeri an: «Ha'mudii, bii yahhaa ki'on bíiñda, ya ba?».

²¹ Daa Pee' hotti hen, ya meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, haa yii fu ínoh ya gari?

²² Yéesu taassari an:

- Mi waa' ya pes bi ga daa mi haysanaa, waasfu ya ga? Fu kay, taabukaaroo rek!

²³ Wo'enaama síwwa ga duuy buwaa gëm ga Yéesuda an tëelíbéenaama kaananndii bi taa'. En ki'ena, Yéesu wo'éeríi Pee' an: «tëelíbéenaama kaananndii», wayee ya wo'eeri an: «Mi waa' ya pes bi ga daa mi haysanaa, waasfu ya ga?»

²⁴ Tëelíbéenaama yëri seedi' iñcuma, ya bíndaca, ee dí ínohin an iñii ya seedi'da kayoh.

²⁵ Yéesu tumin enaama ciyewin ciliis. Enee an ca béestíru hen wíinoo wíinoo ga këyíttaa, mi foogin an, eneenaa béeb këyítcaa bínsan caama hawanndii sah ga ëldúna.

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870